

ሰቪድራሎቭ ያን ምሽት ያሳለፈው ከአንዱ መሽታ ቤት ወደሌላ እየተዘዋወረ ነበር። ካትያንም በድጋሚ አግኝቷት ተራ የባህል ዘፈን ተጫውተችለት።

ለካትያ፣ ለባለማሲንቆው፣ ለወንድ አዝማሪዎች፣ ለአስተናጋጆችና አንደኛው ግለሰብ ወደቀኝ ሌላው ደግሞ ወደግራ የተጣመመ አፍንጫ ስላላቸው ብቻ ተዋውቆ ንደኛ ሳደራቸው ሁለት ወጣት ሰቪድራሎቭ መጠጥ ጋዘዘ። የመዝገብ ቤት ሰራተኞቹ አፍንጫ አስገረመው። እነርሱ ደግሞ የመግቢያ ዋጋ ችሎላቸው ወደመናፈሻ ስፍራ እንዲወስዳቸው ገፋፋት። ይህ መናፈሻ ሶስት አመት የሞላው ረጅም ጥድና ሶስት ትናንሽ ዛፎች ብቻ አሉት። ከዚህ በተጨማሪ አንድ የሻይ አዳራሽና ጥቂት ጠረጴዛና ወንበሮች ይታዩበታል። ደረጃቸው አነስተኛ የሆነ የወንድ አዝማሪዎችና በሆነ ምክንያት ሀዘንተኛ ቢመስልም ሰክሮ የሚከምክ አንድ ጀርመናዊ የገባውን ሰው ያዝናናሉ። ሁለቱ የመዝገብ ቤት ሰራተኞች ከሌሎች መስሎቻቸው ጋር ጠብ አንስተው ግብግብ ጀመሩ። ሰቪድራሎቭ እንዲሸመግል ተመርጦ ለሩብ ሰአት ያህል ለማስታረቅ ቢሞክርም ጭቅጭቁ ስለተካረረ ሳይሰምርለት ቀረ። ጠቡ የተቀሰቀሰው ከመካከላቸው አንደኛው የሆነ ነገር ሰርቆ በዚያው ለነበረ አይሁዳዊ ነጋዴ ከሸጠ በኋላ ያገኘውን ገንዘብ ለንደኞቹ ለማካፈል ፈቃደኛ ባለመሆኑ ነው። በመጨረሻም የተሰረቀው እቃ የሻይ አዳራሹ ንብረት የሆነ የሻይ ማንኪያ ሆኖ ተገኘ ሁኔታው ተካረረ። ሰቪድራሎቭ የማንኪያውን ዋጋ ከፈለገ ከመናፈሻ ስፍራው ወጥቶ ሄደ። በሻይ አዳራሹ ውስጥ ለይሰሙላ ያህል ሻይ ከማዘዙ በስተቀር የቀመሰው ነገር አልነበረም። ከምሽቱ አራት ሰአት አካባቢ ሰማዩ በአስፈሪ ደመና ተሸፈነ። ነገድንድ የቀላቀለ ዶፍ ዝናብ መጣል ጀመረ። መብረቅ ያለማቋረጥ ወረደ። ሰቪድራሎቭ በዝናብ ብስብስ ብሎ ከቤቱ እንደደረሰ ክፍሉን ቆለፈና ያለውን ገንዘብ ሁሉ አወጣ። ጥቂት ወረቀቶች ቀዳዶ ጣለ። ገንዘቡን በዚሁ ካደረገ በኋላ ልብሱን ለመለወጥ ዳዳውና በመስኩቱ አሻግሮ እያየ የነገድንድንና የዝናቡን ድምፅ ሲሰማ ሀሳቡን ለወጠ። ባርኔጣውን አንስቶ ክፍሎቹን ሳይቆልፍ እብስ አለ። በቀጥታ ወደሶንያ ሲሄድ ከቤት አገኛት።

ብቻዋን አልነበረችም፤ አራት የጎረቤት ሕፃናት ከአጠገቧ አድርጋ ሻይ ትሰጣቸው ነበር። ሰቪድራሎቭን በአክብሮት ተቀበለችው፤ በዝናብ የበሰበሰውን ልብሱን አይታ ከመገረም በስተቀር ቃል አልተነፈሰችም። ሕፃናቱ ክፉኛ ስለተሸበሩ እየሮጡ ወዲያውኑ ክፍሉን ለቀቁ።

ሰቪድራሎቭ ተቀመጠና ሶንያ ከአጠገቡ እንድትቀመጥ ጠየቃት። ፈራ ተባ እያለች ልታዳምጠው ተዘጋጀች።

‘ወደአሜሪካ ስለምሄድ የዛሬው ግንኙነታችን የመጨረሻ ሊሆን ይችላል። የመጣሁት አንዳንድ ነገሮችን ለማስተካከል ነው። ዛሬ ያኛን ቤት አግኝተሻት ነበር? ምን እንደነገረችሽ ስለማውቅ ለእኔ በድጋሚ መንገር አያስፈልግሽም። ወንድምሽንና እህቶችሽን በተመለከተ ጥሩ ተቋማት ውስጥ ተመድበዋል፤ በመጨረሻ ላይ የሚደርሳቸውን ገንዘብ ታማኝ ከሆኑ ሰዎች ዘንድ አስቀምጬ ተገቢውን ደረሰኝ ይገኛለሁ። ደረሰኝ በአጋጣሚ የሚያስፈልግ ከሆነ ብትወስጁ ይሻላል። ይሄን ከጨረሰን ሌላው ጉዳይ ምንቱ ሶስት ሺህ ሩብል የሆነ

አረባን ያመጣሁልሽ መሆኑ ነው። ወስደሽ እንደሌለሃሽ ተጠቀሟበት፤ ማንም ማወቅ ስለሌለበት የሁለታችን ብቻ ምስጢር ነው። ተወዳጁ ሰንያ - አሁን በያዘሽው አስቀያሚ ኦሮ ለመቀጠል ከአንግዲህ ምክንያት ስለሚኖርሽ ገንዘብ ያስፈልግሻል።

‘ለእኔ፤ ለሕፃናቴና ለእንጀራ እናቴ ብዙ አድርገዋልናል። በሚገባ ሳመሰግንህ እንኳን እድሉን አላገኘሁም ነበር። ይሄን ገንዘብ ለእኔ ለመስጠት በመፍቀድህ ምስጋናዬ የላቀ ቢሆንም ለጊዜው አያስፈልገኝም። ምንጊዜም በራሴ መኖር ስለምችል የአንተን እርዳታ መናቅ አድርገህ ጭራሽ እንዳትቆጥርብኝ። ለጋሳ እስከሆንክ ድርስ ገንዘብን?’

‘ይሄ ገንዘብ ለአንቺ ነው፤ ጥድፊያ ላይ ስለሆንኩ ጊዜ አናባክን። ያስፈልግሻል። ራስክልኒኩሽ ወይ ራሱን በሽጉጥ ይገድላል፤ አሊያም ወደሳይቢርያ ይጓዛል (ሰንያ አፍጥጣ የነገረች። እኔ ወንፊት አይደለሁም፤ ለማንም አልናገር። እጁን እንዲሰጥና ራሱን እንዲያጋልጥ በዚያን ምሽት የነገርሽው ትክክል ነው። ያን ቢያደርግ ይጠቅመዋል። ወደሳይቢርያ ከተጓዘ አብረሽው የምትሄጃ ይመስለኛል። ትሄጃ አይደል? እንዲያ ከሆነ ደግሞ በርግጥ ገንዘብ ያስፈልግሻል። ለእርሱ ስለሚያስፈልገው ገንዘብን ያገር። ገንዘቡን ለአንቺ ስሰጥ ለእርሱ መስጠቴ ነው ማለት ነው። ከዚህም በላይ ደግሞ ያለብሽን የኪራይ እዳ ለሚሰስ ሊገሽል ለመክፈል ቃል ስትገቢ በጀርዬ ሰምቻለሁ። ለምንድነው ሳታሰቢበት እንዲህ አይነቱ ግዴታ ውስጥ የገባሽው? ባለዕዳዋ እንጀራ እናትሽ እንጂ አንቺ እስካልሆንሽ ድርስ ገህነም ግቢ ማለት ትችላለህ ነበር። አንደዚህ ሆነሽ መኖር አትችይም። ነገ ወይም ከነገ ወዲያ ስለእኔ ሰው ከጠየቀሽ መምጣቴን አትናገራ። ገንዘቡን ለማንም እንዳታሳይ፤ ወይም ደግሞ እኔ እንደሰጠሁሽ እንዳታሳውቁ። በይ ደህና ከረሚ’ ብሎ ከመቀመጫው ከተነሳ በኋላ ‘ለራስክልኒኩሽ ሰላምታ አቅርቧልኝ። በነገራችን ላይ ለጊዜውም ቢሆን ገንዘቡን ከራዙምኪን ዘንድ አስቀምጪው። ራዙምኪንን ታውቂዋለሽ? እንደምታውቁው ታማኝና ጥሩ ሰው ነው። ነገ ወይም በሚያስፈልግ ጊዜ ውሰጃለት። እስከዚያው ግን አስተማማኝ ቦታ አኑራው’ አላት። ሰንያ ዘላ ከመቀመጫዋ ተነሳችና በፍርህት አየችው። የሆነ ነገር ልትለው ፈልጋ እንዴት እንደምትጀምረው ግራ ገባት።

‘ግን በዚህ ዝናብ እንዴት ትሄዳለህ?’
‘ወደአሜሪካ የሚሄዱ ሰዎች ዝናብ አያስፈራቸውም። ቂ - ቂ! ደህና ሁኒ የእኔ አካል። ለሌሎች ስለምትጠቅሚ ገና ለረጅም ጊዜ መኖር አለብሽ። በነገራችን ላይ ራዙምኪንንና ስቪድራሎቭን ሰላም በገላችኋል በይልኝ - እንዳትረሽ።’

ሰንያን ግራ አጋብቶና በፍርህትና በጥርጣሬ ማጥ ውስጥ ከቷት ሄደ። በዚያኑ ሌሊት ስድስት ሰአት ላይ ዝናቡ ሳያባራ ስቪድራሎቭ በዝናብ እንደበሰበሰ ሳይታሰብ ከእጮኛው ወላጆች ዘንድ ከች አለ። በሩ ከመክፈቱ በፊት ለረጅም ጊዜ ማንኳኳት ነበረበት። በሩ እንደተከፈተለትም ሁኔታው ሰውን ግራ አጋባ። ይሁንና፤ ስቪድራሎቭ በሚያሰኘው ጊዜ በጣም አስቂኝ ስለሚሆን ሰከሮ የሚያደርገውን አያውቅም የሚለው ሀሳብ በእጮኛው ወላጆች ዘንድ ቦታ ሳያገኝ ቀረ። ርህሩህና ጠንቃቃ የሆነችው እናት የአካል ጉዳተኛ የሆነውን አባት በጋሪ እየገፋች እንደልማጃ የተለያዩ ጥያቄዎችን ለስቪድራሎቭ አቀረበችለት። በነገራችን ላይ ይህች ሴት በቀጥታ መጠየቅ ያዳግታታል፤ ፈጣጥ እያለችና

እጆቻን እያሸነፉት ትጀምርና ለየት ያለ ዘዴ ትጠቀማሉት። ለምሳሌ ያህል ስቪድራሎቭ ጋብቻውን መቼ ለመፈፀም እንዳለበለ ለማወቅ ከፈለገች ስለፓሪስና ስለፈረንሳይ ቤተመንግስት የሚያጓጉ ጥያቄዎችን ከአቀረበች በኋላ ወደራሷ ጉዳይ ትሸጋግራለች። ይህ አቀራረብ በሌላ ጊዜ ከጠፊታን ያተረፈላት ቢሆንም በዚያን እለት ግን ገና እንደገባ እጮኛው መተኛቷ ሲነገረው ስቪድራሎቭ ባልተለመደ ሁኔታ ተበሳጫና እጮኛውን ማነጋገር እንዳለበት አጥብቆ ጠየቀ። ወጣቷም ብቅ አለች።

ለከፍተኛ ስራ ጉዳይ ለጊዜው ፒተርስቡግን ስለሚለቅ አሰራ አምስት ሺህ ሩብል እንዳመጣላት ነገራት፤ ከሠርጋቸው በፊት እንዲህ አይነት አነስተኛ ገንዘብ ሊጠግት ቀደም ብሎ ማሰቡን በመግለፅ ስጦታውን እንድትቀበለው ጠየቃት። ስጦታው፣ የእርሱ ፒተርስቡርግን መልቀቅና በዝናብ እየበሰበሰ በእኩል ሌሊት መምጣት እርስ በርስ የሚያገኝኛቸው ነገር ባይኖርም ድርጊቱ በተሳካ ሁኔታ ተጠናቀቀ። በሁኔታው የመገረሙ ገፅታ ወዲያውኑ ተለወጠና በእናትየዋ እገባ የተጠናከረ ምስጋና ተክላለች። ስቪድራሎቭ ከመቀመጫው ተነስቶ ሳቀና እጮኛውን ሳመ፤ ጉንጫን አሻሽ፤ በቶሎ እንደሚመለስ በድጋሚ ገለፀ፤ የልጅነት ጉጉት ብቻ ሳይሆን ቅዝቃዛ ብሎ የመመራመር ሁኔታ ከአይኗ ላይ አነበበና ትንሽ አሰብ አድርጎ በድጋሚ ሳማት። ወዲያውኑ ደግሞ ያበረከተው ስጦታ በጠንቃቃ ለእናት እጅ ገብቶ በሳጥን ይቆለፍበታል የሚል ስሜት መጣጠትና ተከዘ። በልዩ ስሜት ውስጥ ከተታቸውና ሄደ። እናትየዋ ግን ስቪድራሎቭ ትልቅ ቦታ ያለው፣ ታዋቂ የስራ ሰውና በጣም ሀብታም እንደሆነ፤ በአእምሮው የሚያስበውን ማንም እንደማያውቅ በከፊል ሽኩሽታ ፈጥና ተናገረችና የጉበኝቱን እንቅፅልሽ ፈታችው። ፒተርስቡርግን የመልቀቅ ሀሳብ በአእምሮው መጣና ፒተርስቡርግን ይኸው ለቀቀ፤ ለሆነ ሰው ገንዘብ ለመስጠት አሰበና ይኸው ሰጠ፤ ስለዚህ ምንም አያስገርምም። በዝናብ መበሰበሱ ቢያስገርምም ለምሳሌ ያህል እንግሊዞች ከዚህ የበለጠ ያልተለመደ ነገር ይፈፅማሉ። ከዚህ በላይ ደግሞ ብዙ ያዩ ሰዎች ለሰው ደንታም የላቸው፣ ወግም አያጠብቁ። ምናልባትም እንዲህ ያደረገው ማንንም እንደማይፈራ ለማሳየት ሆነ ብሎ ይሆናል። ሆኖም የአሁኑ አድራጊቱ መዘዝ ማስከተል አለማስከተሉ ስለማይታወቅ ለማንም መናገር እንደሌለባቸው አስታውሱና ሌላ ሰው ባለመኖሩ አምላካቸውን አመሰገኑ። እስከ ሌሊቱ ስምንት ሰአት ድረስ ሲያንሸካሽኩ ቆዩ። የስቪድራሎቭ እጮኛ ግን ተገርማና ትንሽ ተከዛ ቀደም ብላ ወደመኝታዋ ሄደች።

ስቪድራሎቭ ወደፒተርስቡርግ ዙሪያ የሚወስደውን አቅጣጫ በመከተል ልክ ከሌሊቱ ስድስት ሰአት ሲሆን ድልድዩን እየተሻገረ አበር። ዝናቡ ቢያባራም የሌሊቱ ንፋስ ይጋረፋል። መንቀጥቀጥ ጀመረና የኔቫን ወንዝ ለደቂቃ ያህል በመገረም ተመለከተ። ከድልድዩ ላይ ብርዱን ስላልቻለው ተመልሶ ወደአደባባዩ አቀና። ረጅሙን አደባባይ ይዞ በጨለማው እየተደናበረ ለማግኘት ሰአት ያህል ተጓዥና ከሰሞኑ በጋራ ተሳፍሮ ሲሄድ አስተውሎት ከነበረው ሆቴል ደረሰ። ከከተማ ርቆ በሚገኝ ስፍራ ላይ ጉብ ያለው ሆቴል በጨለማ እንኳን የማያሳስት አበር። ፅዳቱን ያልጠበቀና ከእንጨት የተሰራ ረጅም ሕንፃ ነው። በዚያን ሰአት እንኳን ጭልጭል የሚል ብርሀንና አንዳንድ ሰዎች ይታዩበታል። ወደሆቴሉ ዝና ልብሱ የተተበውን አስተናጋጅ ክፍል ይኖር እንደሆነ ጠየቀ። አስተናጋጁም

ስቪድራሎቭን ከተመለከተ በኋላ ራሱን በመነቅነቅ የአዎንታ መልስ ሰጥቶ በጥግ በኩል ወዳለች ጠባብና የታመቀች ክፍል ወሰደው። ሁሉም ክፍል በመያዙ ሌላ አልነበረም። አስተናጋጁ ለመታዘዝ ዝግጁ ሆኖ ተመለከተው።

‘ሻይ ይኖራል?’

‘አዎን ጌታው።’

‘ሌላስ ምን አለ?’

‘የጥጃ ስጋ፣ አረቄና የመክሰስ ምግቦች አሉ።’

‘የጥጃ ስጋና ሻይ አምጣልኝ።’

ልብሱ የነተበው አስተናጋጅ ግራ ተጋብቶ ‘ሌላ አይፈልገም?’ በማለት ጠየቀ።

‘ምንም አልፈልግ አመሰግናለሁ።’

ልብሱ የነተበው አስተናጋጅ በጣም ቅር ተሰኝቶ ሄደ።

‘ቦታው ምንም አይል! ይሄን ሆቴል አለማወቁ ግን ይገርማል። ቡና ቤት ጎራ ብዬ እግረ መንገዴን ስዝናና የነበርኩ እንደምመስል እገምታለሁ። ልደር ብሎ ወደዚህ የሚመጣ ሰው መኖሩ ያስገርማል’ እያለ ስቪድራሎቭ አሰላለ።

ሻማውን አበራና ክፍሉን በጥንቃቄ አማተረ። ከክፍሉ ጠባብነትና ዝቅ ማለት የተነሳ ስቪድራሎቭ ቀጥ ብሎ ለመቆም ተቸገረ። አልጋው በጣም ከመቆሸፍ በላይ ጠረጴዛውና ወንበሩ ክፍሉን አጨናንቀውታል። ግድግዳው ክርታስ ይመስላል፤ የለበሰው ወረቀትም ከመቀደዱና አሻራ ከመጠጣቱ የተነሳ ቀለሙን ለመለየት ይቻል እንደሆነ እንጂ ላይ ላይ ያለው ስእል አይታይም። የኮርኒሴ ክፍና ዝቅ ማለት አንደኛው ግድግዳ ከሌሎቹ ዝቅ እንዲል አድርጎታል። ስቪድራሎቭ ሻማውን አኖረና ከአልጋው ላይ ቁጭ ብሎ በህሳብ ነገደ። ግን አልፎ አልፎ ወደጨካኝት ደረጃ የሚያድግና ከሚቀጥለው ክፍል የሚመጣ ያልተለመደና የማያቋርጥ ሽክሽቃ ቀልቡን ሳበው። ሽክሽቃታው ወደክፍሉ ከገባበት ጊዜ ጀምሮ አላቋረጠም። ጆሮውን ቀና አድርጎ ሲያጸምጥ የሆነ ሰው ለላውን እየሰደበና እየወቀሰ መሆኑን ተገነዘበ። ስቪድራሎቭ ተነስቶ ሲያማትር ከሚቀጥለው ክፍል የሚወጣ ብርሀን የሚያልፍበትን ቀዳዳ ተመለከተ። ወደዚያው ሄዶ በቀዳዳው በኩል ሲያይ በመጠኑ ከእርሱ ሰፋ በሚል ክፍል ውስጥ ሁለት ሰዎች አሉ። ፀጉሩን ጎንጉና በእሳት የተለበበ የሚመስል ቀይ ፊት ያለው አንደኛው ሰው ዲስኬር እንደሚያደርግ ሁሉ በሸሚዝ ሆኖና ሚዛኑን ለመጠበቅ ሲል እግሮቹን አራርቆ ቆሟል። ጓደኛው ተራ የመንግስት ሰራተኛ ደረጃ ለመድረስ አቅቶት ተመፅዋች በመሆኑ ደረቱን እየደቃ ይወቅስዋል። ከማጥ እንዳወጣውና ከፊለገ ደግሞ መልሶ እንደሚከተው ይነግረዋል። ተወቃሾ ጓደኛው ማስነጠስ ፊልጎ ያቃተው ሰው መስሎ ወንበር ላይ ተቀምጧል። ግራ በመጋባት አልፎ አልፎ ዲስኬረኛውን ይመለከታል፤ ስለምን እንደሚነገር አለማወቁና ምናልባትም ምንም ነገር አለመስማቱ ግን በግልፅ ይነበባል። ጭልጭል የምትል ሻሚ፣ ባይ የአረቄ ጠርሙስ፣ ለወይን ጠጅ የተሰሩና ሌሎች ብርጭቆዎች፣ ዳቦና ባይ የሻይ ጀቦና ከጠረጴዛው ላይ ይታያሉ። ስቪድራሎቭ ይህን ሁሉ ካስተዋለ በኋላ በምንቸገረኝነት ግድግዳውን ለቅቆ ተመልሶ ከአልጋው ላይ ተቀመጠ።

ልብሱ የነተበው አስተናጋጅ የጥጃ ስጋና ሻይ አመጣለትና ሌላ የሚፈልገው ነገር እንዳለ በድጋሚ ጠይቆት አሉታዊ መልስ በማግኘቱ ተሰፋ ቆርጦ ሄደ። ስቪድራሎቭ

ሙቀት እንዲሰማው አንድ ብርጭቆ ሻይ ለራሱ ቀዳ። ሻይውን ቢጠጣም የመብል ፍላጎት ጭራሽ ስላልነበረው መመገብ አልቻለም። ሙቀት እየተሰማው ሄደና ካፖርቱንና ኮቱን አወላልቆ በብርድ ልብስ ጥቅልል ብሎ ተኛ። ትካዜም ተሰማው፡- ‘በአሁኑ ሰአት ጤና ማግኘት ቢቻል ኖሮ በተሻለ ነበር’ እያለ አሰላለፍ ፈጣጣ አለ። ክፍሉ ይተነፍጋል፤ ሻማው ጭልጭል ይላል፤ የውጭው ንፋስ ይጋረፋል፤ በጥግ በኩል አይጥ ያንነጻጽዳል፤ ጠቅላላ ክፍሉ በአይጠችና በቆዳ ሽታ ታውዷል። ከአልጋው ላይ ተኛቶ ሀሳቦችን እያፈራረቀ ያወጣና ያወርድ ገባ። ሀሳቡን በሆነ ነገር ላይ ለመሰብሰብ የፈለገ ይመስላል። ‘ከመስኮቱ ስር የሆነ ዛፍ መኖር አለበት፤ ቅጠሎች ሲንከሻሻሹ ይሰማኛል። በዚህ ዝናብና ጨለማ ውስጥ የቅጠሎች መንኮሻሻሽ ምንኛ ያስጠላኛል! የሚሰቀጥጥ ስሜት!’ እያለ አሰበ። ከጥቂት ደቂቃዎች በፊት የመናፈሻ ስፍራውን ዘልቆ ሲሄድ እንዴት እንደተንሸሸሸ አስታወሰ። ድልድዩንና የኔቫን ወንዝም አስታወሰና ከድልድዩ ላይ ቆሞ ሳለ የቀመሰው አይነት ቅዝቃዜ በድጋሚ ተሰማው። ‘በሰኔ ላይ እንኳን ቢሆን ውሀ የሚባል ነገር የማልቋቋመው ነው’ እያለ አሰላለፍ አዲስ ሀሳብ ሲመጣለት እንደገና ፈጣጣ አለ። ‘ለምቸትና ስነውበት በአሁኑ ሰአት ዋጋ የምሰጣቸው አይመስልም። ከብት ሆኛለሁ።... ለምንድነው ሻማውን የማጠፋው?’ (ሻማውን አጠፋ) በግድግዳው ቀዳዳ አልፎ ብርሀን ባለመምጣቱ ‘በሚቀጥለው ክፍል ያሉት ተኝተዋል’ ብሎ ገመተ።

ከዳንያ ጋር ከመጥኘቱ አንድ ሰአት በፊት ራዙምኪን እሁቱን እንዲጠብቃት ለራስኩልኒኮቭ የመከረው ታወሰው። ‘ራስኩልኒኮቭ የራሱን ግብ ለመምታት የተናገርኩት አድርጎ ቢቆጥረውም የተናገርኩ ይመስለኛል። ራስኩልኒኮቭ ምን አይነቱ ነገረኛ ነው። ከጊዜ በኋላ ከንቱ የሆነውን ሀሳቡን ሲያስወግድ ትልቅ ነገረኛ ሊሆን ቢችልም በአሁኑ ደረጃው ሲታይ ለመኖር በጣም ይፈልጋል። አረ እንደፈለገው ይሁን፤ ገህም ይግባ። ምን አስጨነቀኝ?’

እንቅልፍ አልወሰድ አለው። የዳንያ ቁመና ከፊቱ ተደቀነ። ከጥቂት ሰአታት በፊት የነበረችው ዳንያ ታየችውና ወዲያውኑ ብርድ ብርድ አለው። መለስ እንዳለለትም ‘ስለ እርሷ ማሰቡን መተውና ስለሌላ ነገር ማሰብ አለብኝ። የሚያስገርም እኮ ነው! በሕይወቴ የጠላሁትም ሆነ ልበቀለው ያሰብኩት ሰው የለም። ከሰዎች ጋር መከራከርና በስሜት መፈንቀል አልፈልግም ነበር -እነዚህ ሁሉ መጥፎ ምልክቶች ናቸው። ከጥቂት ሰአት በፊት ቃል የጣሁላት ነገር ያስገርማል! ግን እኮ ምናልባት ልትለውጡኝ ትችላ ነበር...’ እያለ አሰላለፍ እንደገና በዝምታ ተውጦ ጥርሶቹን ያፋጭ ገባ። የዳንያ ቁመና በድጋሚ ታየው። የመጀመሪያውን ጥይት እንደተከሰች በፍርሀት መናወጧና ሽጉጡን ዝቅ አድርጋና ከው ብላ እርሱን መመልከቷ፤ እርሱ ራሱ ባያስታውሳት ኖሮ እጇን አንስታ ራሷን ለመከላከል እድሉ ይኖራት ያልነበረ መሆኑ ከፊቱ ላይ ተደቀነብት። በዚያች ቅፅበት የቱን ያህል እንዳዘነላት አስታውሶ ‘ገህም ይግባ! አሁንም ያው ሀሳብ ነው የሚመላለሰው! ከእለምሮዬ ማውጣት አለብኝ!’ አለ።

እንቅልፍ እንደወሰደው በብርድ ልብሱ ውስጥ የሆነ ነገር እጁንና እግሩን እየዳሰሰ ሲሮጥ ተሰማው። ተደናገጠና ‘አይጥ ነው ወይ?’ ብሎ አሰበ። የጥጃ ሲጋውን ጠረጴዛው ላይ መተው እንዳልነበረበት ተገነዘበ። ብርድ ልብሱን ጥሎ መነሳቱና ለቅዝቃዜ መዳረጉ

ቢያስጠጣውም አሁንም የሆነ ነገር እግሩን እየዳሰሰ ሲያቋርጥ ተሰማው። ብርድ ልብሱን ጥሎ ሻማ አበራ። ብርድ እያንዘፈዘፈው ጎንበስ ብሎ አልጋውን ሲፈትሽ ምንም ነገር አጣ። ብርድ ልብሱን ሲያራግብ አንድ አይጥ ወጥታ ከእንጣው ላይ ታየች። ሊይዛት ቢጥክርም አልጋውን ሳትለቅ እየተዘዋወረችና እጁን እየነካካች ከትራሱ ስር ተደበቀች። ትራሱን ወረወረና የሆነ ነገር ሽሚትን ዘልቆ በእካላቱ ላይ ሲዘዋወር ተሰማው። ደንግጦ ነቃ። እንደበፊቱ ሁሉ በብርድ ልብሱ ተጠቅልሎ ተኛ፤ በመስኮቱ አቋርጦ የሚገባው ገፋሽም ይጋረፋል። ‘አሲቃቂ ነው!’ እያለ አማረረ።

ተነስቶ ጀርባውን ለመስኮቱ ሲጠና ከአልጋው ጦርዝ ላይ ተቀመጠ። ‘እንደነቃሁ ብቀመጥ ይሻላል’ ብሎ ወሰነ። ይሁንና በመስኮቱ በኩል ቀዝቃዛ አየር ይገባ ስለነበር ሳይነሳ ብርድ ልብሱን ተሸፋፈነ። ሻማውን አሳበራም። ስለምንም አላሰበም፤ ማሰብም አልፈለገም። መጀመሪያ ወይም መጨረሻ የሌላቸውና እርስ በርሳቸው የማይገናኙ ነገሮችን፤ የባጥ የቆጡን ያወጣና ያወርድ ዝብ። እንደገና ማሸለቡን የተያያዘው መሰለ። ብርዱ፤ ጨለማው፤ እርጥብቱ፤ እንደዚሁም በመስኮቱ በኩል የሚገባው ገፋሽና የዛፎቹ ኮሽኮሽታ ይሁን ወይም አይጡ አይታወቅም አላሰተኛ ብሎት አስገራሚ ነገሮችን የመፈለግ ከፍተኛ ስሜት አደረበትና የሚያስጠው ስለአበሮች ብቻ ሆነ። በየቦታው አበሮች ታዩት። በአበሮች የተከበበ ስፍራ ተመኘ። በአንድ ብሩህና ሞቃት እለት የእንግሊዞችን አሠራር በተከተለ የገጠር ቤት ውስጥ መላዛቸው የሚያውዱ አበሮች ማረኩት። ግሩም ምንጣፍ የለበሱ ደረጃዎች፤ ከግራና ከቀኝ ደግሞ ከቻይና የመጡ የአበባ ማስቀመጫዎች ደማቅ አበባዎች ይዘው ቀልቡን ሳበት። በየመስኮቱ ጦርዝ ላይ ውሀ በያዙ ማሰሮዎች ውስጥ ነጭጭና ቢጫ አበሮችን አስተዋለ። ስፍራውን መልቀቅ ስላልፈለገ ደረጃውን ወጥቶ ወደአንድ ትልቅ ክፍል ዘለቀ። ከዚያም ያየው አበሮችን፤ ከሰገኑትም ላይ ያየው አበሮችን ነበር። ወለሉ ቄጤማ ለብሶና መስኮቶቹ ተከፍተው ቀዝቃዛና ጉፅህ አየር ሽው ይላል። ከመስኮቱ አጠገብ ወፎች ይዘምራሉ። ከክፍሉ መሀል ላይ ካለው ጠረጴዛ ነጭ ጨርቅ የለበሰ የፊሳ ሳጥን ተቀምጧል። ከሳጥኑ ዳርና ዳር ደግሞ በከብ ቅርፅ የተሰራ አበባ። በሳጥኑ ውስጥ በነጭ ጨርቅ የተገነዘባች ወጣት ልጃገረድ ተዘርግታለች። በጭንቅላቷ ላይ ክብ አበሮች ተደርገውላት ወርቅማ ፀጉሯ ረገጧል። የፊቷ መኮሳተር ከአብነበረድ ውስጥ ተፈልፍላ የወጣች ቢያስመስላትም በደረቀት ከንፈሮቿ ላይ የሚነበበው ደረቅ ፈገግታ የሕፃንን ሳይሆን የአዋቂን ሀዘንና ሰቆቃን ያንፀባርቃል። ስቪድራጋሎቭ ልጅቷን ያውቃታል፤ ከዚህ የፊሳ ሳጥን አጠገብ ሻማ አይበራም፤ መንፈሳዊ ስእል አይታይም፤ የፍትህት ፀሎት አይሰማም። ይህች ልጅ ውሀ ውስጥ ገብታ ራሷን የገደለች ነች። የሚሰቀጥጥ ስድብ በመከናከሏ የሕፃን አእምሮዋ ሐፍረቱን መቋቋም አቅቶትና ልቧ በሀዘን ጦር ደምቶ በአንድ ጥቁር ምሽት ላይ ራሷን የገላገለች የአስራ አራት አመት ልጅ ነች።

ስቪድራጋሎቭ ከእንቅልፉ ነቅቶና ከአልጋው ተነስቶ ወደመስኮቱ አመራና መስኮቱን ከፈተ። ወደክፍሉ የገባው ገፋሽ ፊቱንና በሽሚዝ ብቻ የተሸፈነውን ደረቱን ለበለበው። ከመስኮቱ ስር እንደ አቅሙ መናፈሻ የሚመስል የአትክልት ስፍራ አለ። በተለይ ቀን ቀን ከዚያው ስፍራ ትናንሽ ጠረጴዛዎች ይቀመጡና አዝማሪ እየዘፈነ ሻይ ይጠጣል። በአሁኑ ሰአት ግን የዛፎች እንጥፍጣሬ መስኮቱን ያርሰዋል፤ ውጭው እንደመቃብር ቤት ስለጨለመ ጥቁር

መልክ የያዘ እቃን መለየት ያዳግታል። ስቪድሪጋሎቭ ከንዶቹን ከመስኮቱ ጠርዝ ላይ አድርጎ ጨለማውን ለአምስት ደቂቃ ያህል በትኩረት ተመለከተ። ግን ወዲያውኑ የተከሰ ድምፅ በተደጋጋሚ ተሰማው።

‘ውሀው እየሞላ ነው! ማለዳ ላይ በረባዳማ ስፍራ የሚገኙት መንገዶች በጎርፍ ይጥለቀላቃሉ። ምድር ቤቶች በውሀ ይሞላሉ፤ በውሀው ውስጥ ጠልቀው ለህልፈት የተዳረጉት አይጠች ተንጣፈው ይታያሉ፤ በዚያ ንፋስና ዝናብ ሰዎች እያማረሩ ቆሻሻቸውን ይጥላሉ’ እያለ ከአሰጣሰሉ በኋላ ‘ለመሆኑ ስንት ሰአት ነው?’ ሲል ራሱን ጠየቀ። ገና ከመጠየቁ ዘጠኝ ሰአት መድረሱን በአቅራቢያው የሚገኘው የሰአት ደወል አሰማ። ‘በአንድ ሰአት ጊዜ ውስጥ ጎሐ ይቀዳል! ምን ያስጠብቀኛል? አሁኑኑ ከዚህ ለቅቄ ለምን ወደመናፈሻ ስፍራ አልሄድም? ዝናብ የጠገበ ትልቅ ዛፍ መርጫ ገና ደገፍ እንዳልኩት ጭንቅላቴን ያርሰኛል።...’ መስኮቱን ዘጋና ሻማውን አበራ፤ ኮቴንና ካፖርቱን ደረበ፤ ባርኔጣውን አደረገ፤ ሻማውን እንደያዘ ልብሱ የነተብውንና ይሄን ጊዜ በአንዱ ጥግ ተኝቶ የሚሆነውን አስተናጋጅ ፍለጋ ወደኮሪደሩ አቀና። ሂሳቡን ከፍሎ ለመሄድ ከዚህ የተሻለ አመቺ ጊዜ እንደሌለ ገመተ።

በጠባቡ ኮሪደር ላይ ማንም ሳያገኝ በብዛት ስለተመላለሰ አስተናጋጁን ለመጥራት ገና ከማሰቡ በቀምጥጥንና በበር መካከል ሕይወት ያለው የሚመስል ነገር ሲንቀሳቀስ ተመለከተ። ሻማውን እንደያዘ ጎንበስ ሲል እየተንቀጠቀጠች የምታለቅሰና ልብሷ በዝናብ የራሱ የአምስት አመት ሕፃን አገኘ። ስቪድሪጋሎቭን የፈራች አትመስልም፤ እንዲያውም ተገርማ በትላልቅ ጥቁር አይኖቿ ትክ ብላ ተመለከተችው። ሕፃናት ለረጅም ጊዜ በልቅሶ ከተንፈቀፈቁ በኋላ እንደሚያደርጉት ሁሉ ዝም ብላ ትቆይና እንደገና ለቅሶሞን ታቀልጠዋለች። ፊቷ ገርጥቷል። ብርዱ ያዳከማት ይመስላል። እንዴት ከዚህ ተገኘች? ሌሊቱን ሙሉ ሳትተኛ ተደብቃለች’ እያለ አሰበና ይጠይቃት ጀመር። ልጅቷም ወዲያውኑ ሕይወት ዘራባትና በኮልታፋ አንደበቷ በጥድፊያ መናገር ያዘች። እንደምንም ብሎ ከንግግሯ መረዳት እንደቻለው ምናልባትም በዚያው ሆቴል የምትሠራ እናቷ ብርጭቆ ሰበርሽ ብላ ትመታኛለች የሚል ስጋት ያድርባትና በምሽት ዶፍ ዝናብ እየወረደባት ሮጣ መጥታ በጥግ በኩል ካለው ከቁም ሳጥኑ ጀርባ ትደበቃለች፤ ቅዝቃዜው፤ ጨለማውና እገረፋሁ የሚል ፍርሀት ተደራርበውባት ሌሊቱን ሙሉ ስታለቅሰና ስትንቀጠቀጥ ታድራለች። በእጆቹ አቀፋትና ወደክፍሉ ወስዶ ከአልጋው ላይ ካስቀመጣት በኋላ ልብሷን አወላልቆ ብርድ ልብሱ ውስጥ አስተኛት። ወዲያውኑ እንቅልፍ ወሰዳት። እርሱም ወደቀድሞ ትካዜው ተመለሰ።

በሰጩት አለና ‘እዚህ ጣጣ ውስጥ ምን አስገባኝ?’ ብሎ ራሱን ጠየቀ። ሻማውን አብርቶ ልብሱ የነተብውን አስተናጋጅ አግኝቶ ሆቴሉን ለመልቀቅ አቅዶ በሩን እንደከፈተ ‘የልጅቷስ ጉዳይ?’ የሚል ሀሳብ አደናቀፈው። እያማረረ ወደልጅቷ ሄዶ እንቅልፍ ላይ መሆን አለመሆኗን አጣራ። ጭልጥ ብላ ተኝታለች። ሙቀት ስላገኘች የገረጡት ጉንጮቿ ቀልተዋል። የሕፃን ጉንጭ መሆኑ ቀርቶ በሚያስገርም ሁኔታ ፈክቷል። የሰከረች ይመስል ቀያይ ከንፈሮቿ ወገዙታል። ወዲያውኑ ደግሞ ልጅቷ ለይስሙላ ተኝታ በአይኖቿ የምትጠቅሰው መሰለው። ከንፈሮቿ ፈገገታ ለመስጠት ሲሉ ተሳቀቀና እራሷን ለመቆጣጠር እየሞከረች ጉንጮቿ ተሸበሸቡ። ብዙ ሳትቆይ ግን ማስመሰሉን ትታ ሳቋን ጀመረች። የሕፃን ፊት መሆኑ ቀርቶ አይኖቿ የሚቀላውጡ ጋለሞታ መስላ ታዋቸው። የአምስት አመት ልጅ

እንዴት እንዲህ ታደርጋለች እያለ ሁኔታው ሰቀጠጠው። ወዲያውኑ ግን ትንሹ ፊቷ እንደፈነ እጆቿን ዘረጋችለት። ስቪድሪጋሎቭ ምን አይነቷ ነች እያለ ሊማታ እጁን ከማንሳቱ ከእንቅልፋ ነቃ።

በብርድ ልብስ ተጠቅለሉ በዚያው አልጋ ላይ እንደተኛ ነበር፤ ሻማው ባይባራም ጎህ በመቅደዱ በመሰከቱ በኩል ብርሀን ገብቷል።

‘ሲያቃዠኝ ነው ያደረገው!’ እያለ የራሱ ምታት ስሜት ተሰምቶትና ሰውነቱ ተሰባብሮ ተነሳ። ውጭውን ሲመለከት ደመና በመሆኑ ምንም ማየት አልቻለም። ከርጥበት ያልተላቀቀትን ኩቱንና ካፖርቱን ደረበና ከኪሱ ያለውን ሽጉጥ አውጥቶ አቀባበለ። ከዚያም የማስታወሻ ደብተር ከኪሱ አወጣና በመጀመሪያው ገፅ ባለት ጥቂት መስመሮች ላይ የሆነ ነገር ባፈ። የፃፈውን ከአነበ በኋላ ሽጉጡንና የማስታወሻ ደብተሩን ከአጠገቡ አድርጎ ከንዶቹን ከጠረጴዛው ላይ አሳርፎ በህሳብ ነገደ። ከእንቅልፋቸው የተነሱት ዝንቦችም ከጠረጴዛው ባገኙት የጥጃ ስጋ ላይ ተረባረቡ። ዝንቦቹን ለተወሰነ ጊዜ ያህል ተመለከተና አንዱን ዝንብ ለመያዝ ሞከረ። መከራውን ለማሳካት ረጅም ጊዜ ከአጠፋ በኋላ ብድግ ብሎ ክፍሉን በቁርጠኝነት ለቀቀ። ከመንገድ ለመድረስ ከደቂቃ በላይ አልፎበትም።

ከተማውን ደመና ውጦታል። ስቪድሪጋሎቭ የኔቫን ወንዝ አቅጣጫ ይዞ በቆሻሻውና በሚያዳልጠው የእግረኛ መንገድ ላይ ተጓዘ። በሌሊቱ ዝናብ የሞላው የኔቫ ወንዝ፣ የረጠቡት መንገዶች፣ የረጠበው ሳር፣ የረጠበው ዛፍና ጫካው በአይነ ህሊናው ታዩት። ትክክ ስለተሰማው ማስረሻ ይሆንለት ዘንድ ስለሚያያቸው ቤቶች ማሰሳሰል ጀመረ። ጋሪ የሚባል ነገር በመንገድ ላይ አልነበረም። ቢጫ ቀለም ያላቸው ትናንሽ የእንጨት ቤቶች ዝምም ብለውና ቆሽሸው ታዩት። ቅዝቃዜውና እርጥበቱ ስለተሰማው መንቀጥቀጥ ጀመረ። በሚያልፍባቸው ግርሰሪዎች ያሉትን የማስታወቂያ ሰሌዳዎች በጥንቃቄ እያነበበ ተጓዘ። ንጣፋ እንጨት የሆነውን የእግረኛ መንገድ ዘልቆ እንደጨረሰ ብርድ የሚያንቀጠቅጠው አንድ የቆሽሽ አነስተኛ ውሻ ጭራውን በእግሮቹ መሀል ቀብሮ በአጠገቡ አለፈ። የክረምት ካፖርት የደረሰ አንድ ሰው ደግሞ ድብን ብሎ ሰከሮ እንደተዘረረ ተመለከተውና መንገዱን ቀጠለ። ከዚያም በግራ በኩል አንድ ትልቅ ማማ ያለው ቤት ተመለከተ። ‘ወደሌላ ቦታ ምን አስሄደኝ? የምፈልገው ስፍራ ነው። ቢያንስ ከዚህ ስፍራ እማኝ ይኖራል’ እያለ አሳሳለ። እንደዚያ በማሰቡ ፊጣ እንደማለት አለና ወደማማው ተቃረበ። ግራጫ የወታደር ኮት የለበሰና የብረት ቆብ ያጠለቀ አጭር ሰው የተዘገትን የግብውን በሮች ተደግፎ ቆሟል። ስቪድሪጋሎቭን በቸልታ ተመለከተው። ሰውየው የመላው አይሁዶች መሊያ ባህሪ የሆነ ቁጠና ኮሳታራ ፊት ያለው ነው። ሁለትም ለተወሰነ ጊዜ በዝምታ ተያዩ። በመጨረሻም ያልሰከረ ሰው ቃል ሳይተነፍስ ከአጠገቡ ያን ያህል ጊዜ መቆሙ አግባብ ስላልመሰለው ከቦታው ሳይነቃነቅ ‘ምን ፈልገህ ነው?’ ሲል ስቪድሪጋሎቭን ጠየቀው።

‘ደህና አደርክ! ምንም አልፈልግ’ ብሎ መለሰ።

‘ከዚህ መቆም አይቻልም’

‘ወደውጭ ሀገር መሄዴ ነው።’

‘ወዴት?’

‘ወደ አሜሪካ’

በቪድዮታሎቭ ሽጉጡን አውጥቶ በራሱ ላይ ሲደግን ሰውየው ግንባሩን ቅጭም አደረገና 'ይሄ የመቀለጃ ቦታ አይደለም' አለው።

'ለእኔ ምንም ልዩነት አያመጣም። ስፍራው ተስማሚ ነው። ሰዎች ከጠየቁህ ወደአሜሪካ ሄዷል በላቸው' አለና ሽጉጡን ወደራሱ ግንባር አነጣጠረ።

ሰውየው ተናዶ እያፈጠጠ 'ከዚህ ስፍራ ምንም ማድረግ አትችልም' ከማለቱ በቪድዮታሎቭ ቃታውን ላበ።

በዚያኑ እለት ምሽት ላይ ራስኩልኒኩቭ ራዘምቢን ወዳገኝነቱና እናቱና እሁቱ ወደሚኖሩበት ሕንፃ አቀና። ወደሕንፃው የሚያስገባው ዋናው በር ከመንገዱ አጠገብ ነው። መቃረብ እንደጀመረም ለመጣት እያመነታ እርምጃውን ቀነሰ። ግን እንዴ ቆርጦ ስለተነሳ የሚመልሰው ሀይል አልነበረም። 'ምንም ልዩነት የለውም። ገና ምንም ነገር አያውቁም፤ የሚቆጥሩኝም እንደቀወሰ ሰው ነው' እያለ አሰላለ። የሌሊቱ ዝናብ የወረደበት ከመሆኑም በላይ የለበሰው ሁሉ የቆሸሸና የተቀዳደደ ነው። ከድካም፣ ከዝቅታና ላለፉት ህያ አራት ሰአታት ያህል ከራሱ ጋር ካደረገው ትግል የተነሳ ፊቱ እንደራሳ ደርቋል። ሌሊቱን ከየት እንዳሳለፈ ባያውቀውም ከውሳኔ ላይ ደርሷል።

በሩን ሲያንኳን እናቱ ከፊተች። ዳንያ ከቤት አልነበረችም። የቤት ሠራተኛዋ እንኳን ወጣ ብላ ነበር። እናቱ ከደሲታ ብዙት ልጇ ከሰማይ የወረደላት መስጋት ክው ብላ ቀረች። ያዘችውና ወደክፍሉ እንዲገባ ካተተችው።

'መምጣት አይቀርም መጣህ! ልጄ ሮዲ - እንባዬን እያዘራሁ ስለተቀበልኩህ አትበሳጭብኝ። ማንባቱ ሳይሆን እኮ መሳቁ ነው። የማንባ መሰለህ? ማንባቱ የማልተወው ልማድ ሆኖብኝ እንጂ በጣም ደስ ብሎኛል። አባትህ ከሞተ ጊዜ አንስቶ ትንሿ ነገር እንባዬን ታመጣዋለች። ልጄ - ደክሞህል። ተቀመጥ። ልብስህ እንዴት ቆሽሻል!'

'ትናንት ዝናቡ ወረደብኝ' በማለት መናገር እንደጀመረ እናቱ እንዲህ ስትል አቋረጠችው፡- 'ምክንያቱን ትጠይቀኛለች ብለህ ስለገመትክ ነው ስለዝናቡ ያወራኸው? አሮጊት ይመስል እንዲህ አይነት ጠባይ እንደተጠናወተኝ አውቃለሁ። አሁን ግን ሁሉንም ነገር ስለተረዳሁት አትጨነቅ። ከእዚህ ሆኑ ስለምታከናውናቸው ስራዎች መገንዘብ ችያለሁ፤ ፍሬያማ እንደሆኑ መግለፅ አለብኝ። የቋሽርካቸውን ሀሳቦች ለመረዳት ስለማልችል ማብራሪያ መጠየቅ እንደማይኖርብኝ ለእንዴና ለመጨረሻ ጊዜ ወስኛለሁ። በአእምሮህ የያዘኸው ሀሳቦችና እቅዶች ሊኖሩህ ስለሚችሉ ምን እንደምታስብ በየጊዜው እየጠየቅሁ እንተን ማስጨነቁ አጣብብ አይደለም። እንደ እብድ ወዲያና ወዲህ የምለው ለምንድነው? ሮዲ - ራዘምቢን መፅሐት እምጥቶልኝ የአንተን መጣጥፍ ለሰባትኛ ጊዜ አንብቤዋለሁ። ባየሁት ጊዜ የቱን ያህል እንደተገረምኩ ልነግርህ አልችልም። እኔ የአሮጊት ቂል ብሆንም ምሁራን ለካ እንዲህ ናቸው ብዬ ራሴን ታዘብኩት። አሁንም ቢሆን አዲስ ሀሳብ በአእምሮህ ልታሳሳሽል ትችላለህ፤ እኔ ደግሞ አላርፍ - ጣልቃ እየገዛሁ እረብሽሁለሁ። የማልረዳው ብዙ ነገር ቢኖረውም መጣጥፍህን አንብቤዋለሁ። ግን እኮ አያስገርምም፤ እንዴትስ ለመረዳት እችላለሁ?'

'እማዬ - እስቲ አሳይኝ'

ራስኩልኒኩቭ መፅሐቱን ወስዶ የራሱን መጣጥፍ ቃኘት አደረገ። አሁን ላለበት ደረጃና የአእምሮ ሁኔታ ተፃራሪ ቢሆንም ማንኛውም ደራሲ ለመጀመሪያ ጊዜ ፅሁፉ ታትሞ ሲመለከት የሚሰማው አይነት የርካታ ስሜት አደረበት። ከዚህም በተጨማሪ እድሜው ገና ህያ ሶስት አመት ነው። ይህ ስሜቱ ግን ወዲያውኑ ጠፋ። ጥቂት መስመሮች ከአነበበ በኋላ ትካሄና ተስፋ መቀረጥ ልቡን አጨማደዱት። ላለፉት ጥቂት ወራት ያደረገው ውስጣዊ ትግል ወዲያውኑ ታወሰው። መፅሐቱን ከጠረጴዛ ላይ አስቀመጠና በትካሄ ተዋጠ።

‘ሮዲ - በምርምር አለማችን ውስጥ የመጀመሪያው ሰው ባትሆን እንኳን በቅርቡ ከመጀመሪያዎቹ ሰዎች አንዱ እንደምትሆን እገምታለሁ። ሰዎች አንተን እንደ አብድ ሲቆጥሩ አያፍሩም! እነዚህ ድኩም ፍጡሮች! ጭንቅላት ያለውን ሰው ይወቁ ተብሎ እንዴት ከእነርሱ ይጠበቃል? ዳንያ እንኳን ልታምናቸው ምንም አልቀራትም። ይህን እንዴት ታዋቀለህ? ተወዳጁ አባትህ ለሁለት ጊዜ ያህል አንዴ ግጥሞች (አሁን ድረስ በእጄ ስለሚገኙ ወደፊት አባይህለሁ) ሌላ ጊዜ ደግሞ ሙሉ ልባለድ (በፅሁፍ እንድንገለብጠው ጠይቄው ነበር) ለመፅሔት ልኮ ነበር። ተቀባይነት አግኝተው እንዲታተሙ በተደጋጋሚ ፀሎት ብናደርስም አልሆነም። ሮዲ - ከስድስት ወይም ከሰባት ቀናት በፊት እንዴት እንደምትኖር አደኗርህን፤ አለባበሰህንና አመጋገብህን አይቼ አገኜ ነበር። አሁን ግን ትከክል እንዳልነበርኩ ተረድቻለሁ። ይሄን የመሰለ ጭንቅላትና ችሎታ ይከህ የተመኘውን ሁሉ ታገኛለህ። በአሁኑ ደረጃ ግን ብዙ የሚያሳስቡህ ሌሎች ጉዳዮች ስለሚኖሩህ የምትመኘው እንደሌለህ እገምታለሁ።’

‘እማዬ - ዳንያ ከጢት የለችም?’

‘የለችም የእኔ ልጅ። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ብቻዬን ትታኝ ትወጣለች። ይባርከውና ራዙምኪን እየመጣ ያጫውተኛል። ስለሚወድህና ስለሚያከብርህ ሁልጊዜ ስለአንተ ያወራል። እንዲያም ሆኖ እህትህ ጣል ጣል ያደረገችን መስሎ እንዲታይህ አልፈልግም። የአራሷ መንገድ አላት፤ እኔም የራሴ መንገድ አለኝ። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የያዘችው ምስጢር ያለ ይመስላል፤ እኔ ግን ከሁለታችሁ የምሸሽገው ምስጢር የለኝም። ዳንያ በጣም ጎበኝ ከመሆኗም በላይ አንተንም ሆነ እኔን እንደምትወደን እርግጠኛ ነኝ። ውጤቱ ግን ምን እንደሚሆን አላውቅም። ሮዲ - እኔን ለመጠየቅ በመምጣትህ አስደስተኛል። ይሁንና፤ እህትህ ናፍቃሃለች። በምትመጣ ጊዜ እርሷ እየዞረች ኩማውን ስታካልል ወንድሟ ከዚህ እንደነበር እነግራታለሁ። ለእኔ በጣም አታስብ። በቻልክ ጊዜ ብቅ በል፤ ካልቻልክ ደግሞ ምንም ማድረግ እንደማይቻል እገምታለሁ። እንደምትወደኝ ስለማውቅ ባትመጣም እጠብቅሁለሁ። ፅሁፎችህን አነባለሁ፤ ስለአንተ ወሬ ከየሰው እሰማለሁ፤ አልፎ አልፎም አንተ ራስህ እኔን ለመጠየቅ ትመጣለህ - ሌላ ምን የተሻለ አማራጭ ይኖራል? አሁን የመጣኸው እኔን ለማስደሰት ብለህ አይደል? ይጠኛል እኩ።’

የራስኩልኒኮቭ እናት ሳታሰበው በእገባ ታጠበች።

‘ተመልሼ ያው ነኝ! እባክህ አትታዘብኝ። የማልረባ አሮጊት ነኝ!’ ብላ ከመቀመጫዋ ተነሳችና ‘ምን ከዚህ አስቀመጠኝ? የተዘጋጀ ቡና እያለኝ አልጋብኸዋለሁ። አሮጊቶች እንዴት ራሳቸውን እንደሚወዱ ታያለህ! ቆይ ሳምጣልህ!’ አለች።

‘እማዬ - ቡናው ይቅርብኝ። እቸኩላለሁ። የመጣሁት ቡና ለመጣጣት አይደለም። ይልቅስ በጥፍ አድምጪኝ።’

የራስኩልኒኮቭ እናት አፈር ብላ ወደልጇ ተጠጋች።

ስለሚናገራቸው ቃላት ሳይጨነቅና ሳይመገብ ‘እናቴ - የፈለገው ነገር ቢፈጠር፤ ስለእኔ ምንም ነገር ብትሰሚ፤ ሰዎች ስለእኔ ምንም ቢሉኝ እንደ አሁኑ ሁሉ ትወጂኛለሽ?’ በማለት ጠየቀ።

‘ልጄ ሮዲ - ምን ነኪ? እንዴት እንዲህ አይነት ነገር ልትጠይቀኝ ቻልክ? ማን ነው ስለአንተ ክፉ ነገር የሚነግረኝ? የፈለገው ሰው ቢሆን እኔ አላምነውም። ከቤቴ ውጣልኝ ነው የምለው።’

ቅላጪውን ሳይቀደር ገማግሩን ቀጠለ፡- ‘ምንጊዜም እወድሽ እንደነበር ልገልፅልሽ ነው የመጣሁት፤ ብቻችንን መሆናችንና ጸንያ እንኳን አለመኖሯ አስደስቶኛል። አንቺን ሳያስደስትሽ ቢችልም በአሁኑ ሰአት ልጅሽ ከራሱ በላይ እንደሚወድሽ በግልፅ ልነግርሽ ስለፈለግሁ ነው የመጣሁት። እኔ ጨካኝና አንቺን የማልወድ አድርገሽ የገመትሽው ሁሉ ትክክል አይደለም። እስከመጨረሻው ድረስ እንደምወድሽ መንገር አለብኝ።’

የራስኩልኒኩሽ እናት ድምጿን አጥፍታ በመጠኑ እያለቀሰች ወደ ደረቷ አስጠግታ እቅፍ አደረገችው።

‘ሮዲ - ምን እንደነኪህ አላውቅም። እኛ ያስቀየምንህ አድርጌ ነበር እስከዛሬ የማስበው፤ አሁን ግን ከፍተኛ ችግር ላይ እንደወደቅህና ደስተኛም ያልሆንከው በዚህ ምክንያት እንደሆነ እገነዘባለሁ። ከታዋኝ እኮ ቆይቷል። ልጄ - ይሄን በማለቴ አዝናለሁ። ቢሆንም ግን ሁል ጊዜ እያሰብኩ እንቅልፍ በአይኔ ሳይዞር ነው የማድረግ። ትናንት ሌሊት እህትህ እንቅልፍ ሳታይ እንዲሁ ስትገባበጥ ነው ያነጋችው። አተኩሳት ያለማቋረጥ ስለአንተ ታወራ ነበር። ባይገባኝም ቅሉ የሆነ ነገር ሰምቻለሁ። ልጄ - የዛሬውን ጧት ያሳለፍኩት በከፍተኛ ስቃይ ነው። የሆነ ነገር እንደሚገጥመኝ እየተሰማኝ ነው ያሳለፍኩት። ይኸውና ደረሰ። ሮዲ - ወዴት ነው የምትሄደው? ልጄ - የምትሄድበት ቦታ አለ?’

‘አዎን - እማዬ’

‘እኔም ገምቻለሁ! አንተ ከፈለግህ እኔም አብሬህ እሄዳለሁ። ጸንያም በጣም ስለምትወድህ አትለይም። ደስ ካለህ ሶንያም ከእኛ ጋር ትሆናለች። እንደልጄ አያታለሁ። አብረን እንድንሄድ ራዙምኪን እገዛ ያደርግልናል። ግን ወዴት ነው የምትሄደው የእኔ ልጅ?’

‘እናቴ ደሀና ሰንብች።’

ለዘላለሙ የምታጣው ይመስል ‘ዛሬውኑ ልትሄድ ነው ማለት ነው?’ ብላ አለቀሰች።

‘ልቆይ አልችልም፤ እናቴ መሄድ አለብኝ።’

‘ልጄ - አብሬህ ልሂድ?’

‘እናቴ - መሄድ ስለማትችይ ተንበርክከሽ ፀሎት ብታደርሽልኝ ይሻላል። ምናልባትም ፀሎትሽ ይሰምራል።’

‘እስቲ እግዚአብሔር ይርዳሁ።’

ሌላ ሰው ጣልቃ ሳይገባ እርሱና እናቴ ብቻ በመወያየታቸው ተደሰተ። ልቡ በአንድ ጊዜ ረዘ። እግሮቿ ላይ ተደፍቶ እግሮቿን ሳመ። ሁለቱም ተቃቅፈው አለቀሱ። በዚህን ጊዜ ግን ምንም አይነት ጥያቄ አላቀረቡባቸውም። ልጄ መጥፎ ነገር እንደገጠመውና ቀውጧዊ ቅፅበት እንደደረሰባቸው ቀደም ብላ ገምታለች።

እየተንፈቀፈቀች እንዲህ ስማለት ተናገረች፡- ‘የቡኸር ልጄ ሮዲ - አሁን የምታደርገው በልጅነትህ ታደርግ የነበረውን ነው። እቅፍ አድርገህ ሳምክኝ። አባትህ በሕይወት በነበረ ጊዜ እንዲህ አይነት ቀውጧ ጊዜ ሲገጥመን ከእኛ ጋር ሆነህ ታፀናን ነበር፤ አባትህ ከሞተ በኋላም እንደአሁኑ ተቃቅፈን ከመቃብሩ ላይ ሰንት ጊዜ አልቅሰናል። አሁን

የማለቅሰው ቸግር እንደደረሰብህ የእናትነት ልቤ ስላመላኩትኝ ነው። ታስታውስ እንደሆነ ከዚህ ከተማ እንደደረሰን ገና በዚያን ምሽት ለመጀመሪያ ጊዜ እንዳየሁ ገፅታህን አይቼ ሁሉንም ነገር ስለገመትኩ ልቤ በፍርሀት ተጨማደደ፤ ዛሬ በሩን ከፍቼልህ ገና እንደተመለከትኩህ የማለቅሰበት ሰአት እንደተቃረበ ወዲያውኑ ገመትኩ። ሮዲ - አሁኑኑ መሄድህ ነው።

‘እማዬ አልሄድም’
‘ተመልሰህ ትመጣለህ?’
‘አምን እመጣለሁ።’

‘ሮዲ - አትበላጭ። በግል ጉዳይህ ገብቼ መጠየቅ ባልችልም ርቀህ የምትሄድ ከሆነ ንገረኝ።’

‘በጣም ርቄ ነው የምሄደው።’
‘ምን ልትሠራ ነው የምትሄደው? ስራ አገኘህ ወይ?’
‘አይታወቅም እናቴ - ብቻ ፀልይልኝ።’

ራስኮልኒኮቭ ወደበሩ ሲሄድ ያዘችውና ተስፋ በቆረጠ ሁኔታ አይኖቹን ትክ ብላ ተመለከተች። ሽብር ፊቷን አጨማደደው።

ራስኮልኒኮቭ በመምጣቱ አዝኖ ‘እናቴ አይዘኸሩኝ’ አላት።
‘አንደኛህን ነው እንዴ የምትሄደው? ነገ አትመጣም?’
‘እመጣለሁ፤ ደህና ሁኒ’ አለና እንደምንም ብሎ ውልቅ አለ።

ምሽቱ ሞቃታማና ደማቅ ነበር። ከማለዳ አንስቶ ብሩህ ነበር። ራስኮልኒኮቭ ገስግሶ ወደክፍሉ ተመለሰ። ጀንበር ከመጥለቋ በፊት ሁሉንም ነገር ለማጠናቀቅ ፈለገ። እስከዚያው ድረስ ግን ማንንም ለማየት አልፈለገም። ወደክፍሉ የሚወስደውን የመጨረሻ ደረጃ በመውጣት ላይ እንዳለ ናስታሲያ በአይኗ እንደተከተለችው አስተዋለ። ‘ክፍሌ ውስጥ ሰው አለ እንዴ?’ እያለ ተገረመ። ፖርፊሪ ሊጠይቀው እንደሚችል ገምቶ ተንገሸገሸ። ከክፍሉ ደርሶ በሩን ሲከፍት ግን ዳንያን አያት። በህሳብ ተመስጦ ብቻዋን ተቀምጣለች፤ ለረጅም ጊዜ ትጠብቀው የነበረች ትመስላለች። ከመጣቱ በፊት ቆም አለ። ደንግጣ ከፍቴው ላይ ተነሳችና ቀጥ ብላ ከፊት ለፊቱ ቆመች። አይኖቿ ሀዘንና ሰቆቃ እየተነበበባቸው በትኩረት ተመለከቱት። ከአይታዋ ብቻ ተነስቶ ሁሉንም ነገር እንደደረሰችበት ወዲያውኑ ተገዘበ።

‘ልግህ ወደስ ልመለስ?’ በማለት ሲፈራ ሲቸር እረሱን ጠየቀ።
‘ቀኑን ሙሉ ከሰንዶ ጋር ነበርኩ። እንደምትመጣ ገምተን እየጠበቅንህ ነበር።’
‘ዳንያ - በጣም ደክሞኛል። በተለይ በአሁኗ ሰአት ራሴን ለመቆጣጠር ብችል ኖሮ ምንኛ ደስ ባለኝ።’

በጥርጣሬ አይን ተመለከታት።
‘የትናንቱን ምሽት የት አሳለፍክ?’

‘የት እንዳሳለፍኩ በደንብ አሳስታውስም። ለመወሰን ፈልጌ ብዙ ጊዜ ወደኔቫ ወንዝ ሄድኩ። ትዝ የሚለኝ ያ ነው። በዚያው እንዲያከትምልኝ ብፈልገም መወሰን አቃተኝ’ አለና እንደገና በጥርጣሬ አይን ተመለከታት።

‘ይመስገነው ለአምላክ! ሶንያና እኔ ሰግተን ነበር። አሁን ግን የመኖር ተስፋ አለህ ማለት ነው። ይመስገነው ለአምላክ!’

ራስኩልኒክቭ ደረቅ ፈገግታ እያሳየ ‘የመኖር ተስፋ ባይኖረኝም ከጥቂት ደቂቃዎች በፊት እናቴና እኔ ተቃቅፈን እናለቅስ ነበር። አማኝ ባልሆንም እንድትፀልይልኝ ጠየቅኋት። ይህ አይነት ስሜት ለምን እንደተሰማኝ አምላክ ይወቀው። ግራ ገብቶኛል።’ አላት።

‘ከእማዬ ጋር ነበርክ? ነገርካት እንዴ? ለመንገር እንዴት ድፈረቱን አገኘህ?’

‘በቀጥታ ባልነግራትም ያወቀኝ መሰለኝ። ትናንት ማታ በእንቅልፍ ልብሽ ስታወሪ ስምታሻለች። በአሁኑ ሰአት እንደጠረጠረኝ እርግጠኛ ነኝ። ምናልባትም መሄዴ ስሕተት ነበር። ለምን እንደሄድኩም አላውቅ። ዳንያ - እኔ እንደሆንኩ ርካሽ ነኝ።’

‘ርካሽ ብትሆንም ስቃይን ለመቀበል ዝግጁ ነህ! አይደለም እንዴ?’

‘ዝግጁ ነኝ። አሁኑ እሄዳለሁ። ይህን ውርደት ለመሸሽ ስል ራሴን ወንዝ ውስጥ ጨምራ ለመሞት አቅጄ ነበር። ከዚያ እንደቆምኩ ግን እስከአሁን ድረስ ጠንካራ ነኝ ብዬ ራሴን የምቆጥር ከሆነ ውርደትን መፍራት የለብኝም የሚል ሀሳብ መጣልኝ። ዳንያ - አለመፍራት ኩራት ነው ወይ?’

‘ሮዲ - ኩራት ነው።’

ቅዝዝ ያሉ አይኖቹ በአንድ ጊዜ እሳት የሚተፉ መሰሉ፤ ኩሩነቱን መጠበቁ አስደሰተው።

በአንጉል ፈገግታ ትክ ብሎ እየተመለከታት ‘ዳንያ - ወንዙን በወንዝነቱ ብቻ የፈራሁት አይመስልሽም?’ ሲል ጠየቃት።

‘በርግጥም ነው - ወንድሜ ሮዲ!’ እያለች ከፋኛ ጮኸች።

ለሁለት ደቂቃ ያህል ሁለቱም በዝምታ ተዋጡ። አቀርቅሮ መሬቱን ተመለከተ፤ ዳንያ ከፊት ለፊቱ ሆና በሀዘኔታ አየችው። ወዲያውኑ ብድግ አለ።

‘መሄድ አለብኝ፤ ጊዜው እየሮጠ ነው። ሄጄ ራሴን ላጋልጥ። ለምን እንደማጋልጥ ግን አላውቀውም።’

እንባዎቿ ጉንጮቿን እያጠቡ ወረዱ።

‘ዳንያ - አንቺ ታለቅሻለሽ፤ ግን እኮ ፅናቱን እንዲሰጠኝ ጠጋ ብለሽ ማቀፍ ነው ያለብሽ’ ሲላት ‘መጠርጠሩስ’ እያለች ተጠመጠመችበት።

ደረጅ ላይ ልጥፍ አድርጋ እየሳመችው ‘ስቃይን ለመቀበል ዝግጁ በመሆንህ ግማሹን ወንጀልህን ይሰርዘዋል?’

‘ወንጀል? ምን አይነት ወንጀል? አንድ አስቀያሚ፤ ጎጂና እኩይ የሆነች ቅማል፤ አራጣ አበዳሪ አሮጊት፤ ማንንም የማትጠቅም ሴት መግደል ነው ወንጀል። እርሷን የገደለ ሀጢአቱ ስርዖት ማግኘት ይኖርበታል፤ የድሆችን ሕይወት ሲጎድ ያደረገችን ሴት መግደል ወንጀል ትይዋለሽ? ወንጀል ነው ብዬ ስለማልቀበለው አልሰርዘውም ባይ ነኝ። ከየአቅጣጫው ጣቶቻቸውን እየቀሰሩብኝ ወንጀል እያሉ መናገራቸው ምን ለማለት ነው? ይህን የማያስፈልግ ውርደት ለመቀበል መወሰኔ ትርጉም የለሽ መሆኑ የታዩኝ አሁን ነው። የወሰንኩትም ርካሽና በሁለተኛ ደረጃ የምመደብ ሰው ስለሆንኩና ምናልባትም ፖርሬሪ እንዳለው ሁሉ ራሴን ማጋለጡ ሊጠቅመኝ ስለሚችል ነው’ እያለ በከፍተኛ ስሜት ገለፀላት።

ዳንያ ተስፋ በቆረጠ አንደበቷ 'ሮዲ - ምንድነው የምታወራው? ደም ያፈሰሰከው አንተ አይደለም እንዴ?' አለችው።

ወዲያውኑ እንዲህ በማለት መለሰ፡- 'እኔ ያፈሰሰኩት ሰዎች ያፈሰሱት፣ አሁንም በማፍሰስ ላይ ያሉትንና ምንጊዜም እንደ ሻምጋኝ የሚያፈሱትን፣ በተለይ በስልጣን መንበር ላይ ቁጢጥ ብለው በጎ አድራጊዎች የሚባልላቸው ሰዎች ሌት ተቀን የሚታጠቡበትን ደም ነው። ለምን ጠለቅ አድርገሽ አታይውም? ለምን አይታይሽም? እኔ ለሰዎች ደግ ለመስራት ነበር የፈለግሁት፣ ከንቱ ባይሆንም ይሄን ከንቱ ድርጊት ከፈፀምኩ በኋላ በመቶና በሺህ የሚቆጠሩ ሰናይ ተግባሮች ለማከናወን ነበር ያቀድኩት። የከሸፈ ነገር ሁሉ ከንቱ ስለሚመስል ነው እንጂ እቅዴስ ከንቱ አልነበረም። እራሴን ከችግር አላቅቄ ለሌሎችም ሲሳይ ለመሆን ነበር የፈለግሁት ። የማልረባ በመሆኔ ግን አንዱም አልተሳካ። እንዲያም ሆኖ ግን አንቺ እንደምታስባው አይደለም የማስበው። ቢሳካልኝ ኖሮ ክብርና ሞገስ እቀዳጅ ነበር፤ አሁን ግን ሁሉም ቀርቶ ወደዙብጥያ!'።

'ሮዲ - ግን አኮ አንተ እንደምትለው አይደለም።'

'አሁን ነው የተረዳሁት! ትክክለኛውን ቅርፅ አልያዝኩም! ትክክሉ ሰዎችን በቦንብ ማጋዋቱና በጦርነት መረፍረፍ እንደሆነ አልተረዳሁም ነበር። ስነውበትን የተላበሰ አገዳደል ያ ነው። ግን፣ ስነውበትን መፍራት የደካማነት የመጀመሪያው ምልክት ነው። እንደአሁኑ ግልፅ ሆኖልኝ አያውቅም። የፈፀምኩት ወንጀል እንዳልሆነ እንደአሁኑ ሰአት ተሰምቶኝ አያውቅም።'

የገረጣውና የተጎሳቆለው ፊቱ መፍካት ጀመረ። የመጨረሻውን አረፍተ ነገር ተናግሮ እንደጨረሰ አይኖቹ ስቃይን ካዘሉት ከዳንያ አይኖች ጋር ስለተጋጨ የአለፈውን ትዝታ አስታወሰ። እነዚያን ሁለት ሴቶች ማስከፋቱ ተሰማው። ወጣም ወረደ የመከፋታቸው መንስኤ እርሱ ነው።

'ዳንያ - ጥፋተኛ ሆኜ ምህረት ማግኘት ባልችልም ጥፋተኛ ከሆንኩ ማረኝ። ደህና ሁኒ! አሁን ባንጨቃጨቅ ይሻላል። ጊዜ የለኝም። የምሄድበት ስላለ አትከተይኝ - ወደእናታችን ሂጂ። ለመጨረሻ ጊዜ የምለምንሽ ነገር ቢኖር ብቻዋን እንዳትተያት ነው። በተለየኋት ጊዜ በጣም ስለተጨነቀች የምትቋቋመው አትመስለኝም። ትሞታለች ወይም ታብዳለች። ስለዚህ ከአጠገቧ አትለይ። ለራዙምኪን ስለነገርኩት አይለይሽም። ለእኔ አታልቅሽልኝ። ነፍሰ ገዳይ ብሆንም ቅሉ ሕይወቴን በሙሉ ቆራጥና ታማኝ ለመሆን እሞክራለሁ። ምናልባት አንድ ቀን ስለእኔ ወሬው ይደርስሻል። ለማየት ያብቃሽ አሳሳፍሮሽም። ገና አሳያችዋለሁ! ለጊዜው ግን ደህና ሁኒ' በማለት ንግግሩን ሊደመድም ሲል በመጨረሻ የሰነዘራቸው አባባሎችና የተስፋ ቃሎች የዳንያን አይን ለየት ያደረጉት መሆናቸውን አስተውሎ 'ለምን እንደዚህ ታለቅሻለሽ? ከእነአካቴው ስለማንለያይ እባክሽ አታልቅሽ። ይልቅስ አንድ ነገር ረስቻለሁ' አላትና ወደጠረጴዛው ተጠግቶ አንድ ደጎስ ያለና አባራ የጣ መፅሐፍ አንስቶ ገላጠና አነስተኛ የሰው ስእል አወጣ። በትኩላት በሽታ የሞተችውና ለመመነን አስባ የነበረችው ልጃገረድ፣ ቤት ያከራየችው ባልቴት ሴት ልጅ ምስል የተቀረፀበት ስእል ነው። ማራኪ የሆነውን ምስል ለደቂቃ ያህል በትኩረት ተመልክቶ ከላመው በኋላ ለዳንያ ሰጣት። በጥልቀት ጸዕላላለ ስለዚያ ጉዳይ ለእርሷ ብቻ ነበር ብዙ

ያወራሁት። በአጉል ሁኔታ ስለሞከርነው ነገር ብዙ አጫውቼአታለሁ' አለና ፊቱን ወደጻንያ መልሶ እንዲህ በማለት ቀጠለ። 'እንዳንቺ ሁሉ ከእኔ አቋም ጋር አትስማማም ነበር፤ በአሁኑ ሰአት ከእኛ ጋር ባለመሆኗም ደስተኛ ነኝ። በአሁኑ ሰአት መኖርና መሞት ተመሳሳይ ሆነውብኛል።' ወዲያውኑ ደግሞ ቀድሞ ወደነበረበት ተስፋ የመቀረጥ ሁኔታ ተመለሰና 'ዝግጁ ነኝ ወይ? ፈልጌው የመጣ ነው ወይ? መፈተኛዬ እንደሆነ ቢነገረኝም ምኑ ይጠቅማል? ከሆኖ አመት እስር በኋላ ስቃይ አጻክሞኝና እርጅና አቃቂሉኝ ስለሕይወት የሚኖረኝ ግንዛቤ የተሻለ ይሆናል ወይ? ለምንስ ነው እንደዚያ የምኖረው? ዛሬ ከኔሻ ወንዝ ዳርቻ ላይ ቆሜ እያለሁ የማልረባ መሆኔን ለካስ አውቄዋለሁ!' አለ።

በመጨረሻም ሁለቱም ከቤት ወጡ። ነገሩ ለጻንያ ቢከብዳትም ለእርሱ ያላት ፍቅር አልቀነሰም። ሀምሳ ሜትር ያህል ተለይታው ከሄደች በኋላ እንደገና ለማየት ስትል ፊቷን መለሰች። በአይኗ ተከተለችው። መንገዱን ጨርሶ ሊታጠፍ ሲል እርሱም ፊቱን መለሰና ለመጨረሻ ጊዜ አይን ለአይን ተጋጨ። ግን ትመለከተው እንደነበር አስተዋለና ብስጭትና ቅሬታ ባልተለየው ሁኔታ እንድትሄድ የእጅ ምልክት አሳያትና ታጠፈ።

ከትንሽ ጊዜ በኋላ ተባላጭቶ ለጻንያ ያሳያት ምልክት አሳፍሮት 'ትክክል እንዳልሠራሁ አውቃለሁ። እንዲህ አይነቱ ፍቅር የማይመጥነኝ እስከሆነ ድረስ ለምንድነው የሚወዱኝ? ብቸኛ ሆኜ የሚያፈቅረኝ ባይኖር ኖሮ እኔም የማፈቅረው ባልኖረ ነበር! እንዲህ አይነቱም አጋጣሚ ባልኖረ ነበር! ከአስራ አምስት ወይም ከሆኖ አመት በኋላ መንፈሴ ይጨምትና በተናገርኩ ቁጥር ወንጀለኛ ነኝ እያልኩ ራሴን አስተዋውቅ ይሆን? አዎን - እንዲያ ነው የሚሆነው! ወደሳይቤርያ የሚልኩኝም ለዚህ ነው! ይሄንን ነው የሚፈልጉት። እስኪ ተመልከቷቸው! በባህሪው ርካሽና ወንጀለኛ፤ ከዚያም ሲያልፍ ቂል የሆነው ሁሉ ወዲያና ወዲህ እያለ በየመንገዱ ይራወጣል! ወደሳይቤርያ መጓዜ ቀርቶ ባመልጥ ድብን ቅጥል ይላሉ። የቱን ያህል እጠላቸዋለሁ!'

ሰላማዊ በሆነ መንገድ በያዘው ፅናትና አላማ ተጠቅሞ መጨመት ይቻል እንደሆነ ራሱን ጠየቀ። እንዲያ ሳይሆን ቀርቶ ለሆኖ አመታት በተከታታይ ጭቆና ቢፈጸምበት ውህ ድንጋይን እንደሚሸረሸር ሁሉ ተሸርሽሮ አያልቅም ወይ? ከዚያ በኋላ መኖር ምን ትርጉም ይሰጣል? እንደማይቀርለት እያወቀ በአሁኑ ሰአት ለምን እጁን ይሰጣል?

ከትናንት ምሽት ጀምሮ ይሄን ጥያቄ አንስቶ ምናልባት ለመቶ ጊዜ ያህል ራሱን ቢጠይቅም ዝውን ቀጠለ።

ከሶንያ ክፍል ሲደርስ ጨልሞ ነበር። ሁሉንም ነገር ስቪድሪጋሎቭ የነገራትን አስታውሳ ሶንያ ታውቀዋለች በማለት ገና በጧቱ ከመጣችው ዳንያ ጋር ሆኖ ሶንያ ትጠብቀው ነበር። የሁለቱን ልጃገረዶች ውይይት፣ ያፈሰሱትን እንባ፣ የመወዳጀታቸውን ደረጃ ባናነሳው ይሻላል። ዳንያ ከዚያን እለት ውይይታቸው ወንድሟ ብቻውን እንደማይሆን ቢያንስ አንድ ማዕናኛ አግኝታለች። ራሱን ለመጀመሪያ ጊዜ ያጋለጠው ለሶንያ ነው፤ አብሮ የሚሆን ሰው ባስፈለገው ጊዜ ያገኘው የሶንያን ሰብእና ነው፤ ስለሆነም በሄደበት ቦታ ሁሉ ትከተለዋለች። ዳንያ ይሄን ለማወቅ መጠየቅም አላስፈለጋት። የሁፍረት ስሜት እስኪሰማት ድረስ ሶንያን ከከፍተኛ ከበሬታ ጋር ቀረበቻት። ሶንያ ደግሞ በአንፃሩ ሌላው ቀርቶ ዳንያን ለማየት እንኳን የማትበቃ አድርጋ ራሷን ስለቆጠረች በዳንያ አድራሳት አንጀቷ ተንሰፈሰፈ። በራስኮልኒኮቭ ክፍል ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ በተገኙ እለት ዳንያ በአክብሮት የሰጠቻት ሰላምታ ውብና ድንቅ ትዝታ ሆኖ መቼም ሳይጠፋ በአእምሮዋ ውስጥ ተቀርጿል።

ዳንያ ራስኮልኒኮቭን ለማየት ያደረገችን ጉዞት መቋቋም ስላቃታት ወንድሟ መጀመሪያ ወደሶንያ ይሄዳል ብላ በመገመት ሶንያ ከክፍሏ ሆኖ እንድትጠብቀው አደረገች። ሶንያ ብቻዋን ስትሆን ራሱን ይገድላል የሚል ስጋት በጣም አስቃያት። አንድ ላይ በነበሩ ጊዜ ግን የየራሳቸውን ምክንያት እየደረደሩ አያደርገውም ብለው ገመቱ። ይሁንና፣ ወዲያውኑ እንደተለያዩ ሁለቱም ስጋት ላይ ወደቁ። ራስኮልኒኮቭ ያለው ምርጫ ሁለት ነው፡- ወደሳይቤሪያ መጋዝ ወይም ደግሞ ራሱን ማጥፋት በማለት ስቪድሪጋሎቭ የነገራትን አስታውሳ 'ወኔ ቢሰነትና ሞትን መፍራት ብቻ ናቸው ራሱን እንዳይገድል የሚያደርጉት' ብላ አሰላለሰች።

ዞሮ ዞሮ ጀንበሯ እየጠለቀች ሄደች። ከመስኮቱ አጠገብ በትካዜ ቆማ ውጭውን በትኩረት ተመለከተች። ግን፣ ከፊት ለፊቷ ካለው ኖራ ካልተቀባ ግድግዳ በስተቀር ምንም ነገር አላየችም። በመጨረሻም ይህ የተከፋ ሰው ራሱን ገድሏ ከሚል እምነት ላይ እንደደረሰች ወደክፍሏ ዘልቆ ገባ።

የደስታ ጩኸት ብታሰማም ትክ ብላ ተመለከተችውና በአንድ ጊዜ ገረጣች።

'ሶንያ - መስቀልሽን ፈልጌ ነው የመጣሁት። ወደመስቀልኛ መንገድ እንድሄድ አንቺው ራሰሽ ከነገርሽን በኋላ አሁን ጊዜው ሲደርስ ምን ያስፈራሻል?' እያለ ራስኮልኒኮቭ ተናገረ።

ሶንያ በመገረም ተመለከተችው። አነጋገሩ እንግዳ ሆነባትና በላብ ተዘፈቀች። አይኖቹን ወደእርሷ ሳያነጣጥር በመናገሩ ከልቡ አይደለም ብላ ገመተች።

'አየሽ ሶንያ - የሚያዋጣኝ ይህ ብቻ ነው። ሌላውን ማውሳቱ ረጅም ታሪክ ከመሆኑም በላይ እርባና የለውም። በጣም የሚያናድደኝ ምን እንደሆነ ታውቂያለሽ? ጨካኝ የተባለው ሁሉ ከብዙኝ እያፈጠጠብኝና እየተጠቋቆመብኝ የማይረባ ጥያቄ ሲጠይቀኝና ስመልስለት ነው። እጭ! ከፖርፊሪ ሳይሆን ከመቶ አለቃ ባሩድ ዘንድ እሄዳለሁ። ምን አይነት መገረም፣ ምን አይነት ጉዞትና ስሜት እንዲያድርበት አደረግሁ! ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ብስጩ ብሆንም መረጋጋት አለብኝ። እሁኔ ለመጨረሻ ጊዜ ልትሰናበተኝ በማሰብ ፊቴን

በማዘጋጃ ከደቂቃዎች በፊት እንዴት ተቆጣጥረው መሰለሽ! አስቀያሚ ነገር ነው! እንዴት ዘቀጥኩ! ምን ያደርጉታል? የትክክል መስቀሎችሽ?

ራሱን የገዛ አይመስልም። ይቆነጠነጠል፤ በአንድ ነገር ላይ ማተኮርም አቅቶታል። ሀሳቡ ተዘበራርቆበት ማለት የሌለበትን እያለ እጁ በመጠኑ ይንቀጠቀጣል።

ሶንያ ምንም ሳትል ከመሳቢያ ውስጥ የእንጨትና የመዳብ መስቀል አወጣችና ራሷን ከአሳለሙት በኋላ እርሱንም አሳልማ የእንጨቱን መስቀል ከአንገቱ ላይ አንጠለጠለችለት።

‘መስቀሉን ለመቀበሌ ምልክቱ ይህ ይመስለኛል! እስኪሆን የተሰቃየሁት ያልበቃ ይመስል! ይኸው ሕዝብ የሚያንጠለጥለው የእንጨት መስቀል ነው። የመዳቡ መስቀል የሲቪሊዝ ስለሆነ ለራሳቸው ልታስቀምጧቸው ነው። እስቲ ልየው። ያን ጊዜም አድርጋው ነበር እንዴ? የብር መስቀልና አንድ ትንሽ መንፈሳዊ ስእል እንደነበሩ የማስታውስ ይመስለኛል። በአሮጊቷ ሬሳ ላይ ወረወርኳቸው። የዚያን ጊዜ የወረወርኳቸውን መያዝ ያለብኝ አሁን ነው። ያም ሆነ ይህ የምናገረው አይረባም። ዋናውን ነጥብ መርሳት የለብኝም። ዝንጉ የሆነኩም መሰለኝ። ሶንያ - በቅድሚያ እንድታውቁው ብዬ ነው የመጣሁት። ብዙ እናገራለሁ ብዬ አስቤ ነበር። ግን እኮ አንቺ ራሳሽ ራሷን እንዳጋልጥ ፈልገሻል። ስለዚህ ዘብጥያ ወርጄ ያስብሽው ይሳካል። ለምን ታለቅሻለሽ? ደስ ስለማይል ለቅሰውን አቀሚ።’

ይሁንና በተናገረው ክፉኛ አዘነ። እንደገናም ተመለከታትና የቆሰለው ልቡ ደማ። ‘ለምን እንደዚህ ተጨነቀች? እኔ ምኗ ነኝ? ለምን ታለቅሳለች? እንደ እናቴ ወይም እንደዳንያ ለምን ተጨንቃ ተጠባ ትሰናበተኛለች? የወደፊቷ አገልጋዬ!’ እያለ አሳሳለ።

ሶንያ እየተርበተርበች በደከመ አንደበቷ ‘መስቀሉን ተሳለምና ቢያንስ ለአንድ ጊዜ ፀሎትህን አድርስ’ ብላ ተማፀነችው።

‘እንዴታ፤ የፈለግሽውን ያህል! በቅንነትና በንፁህ ልቡና አደርገሞለሁ’ ሲል መለሰላት።

ለመናገር የፈለገው ሌላ ነገርም ነበር።

ለአያሌ ጊዜያት መስቀሉን ተሳለመ። ሶንያ ምናልባትም እንጀራ አባቷ ለራስኮልኒኮቭ አውስቶለት የነበረውን አረንጓዴ ነጠላ አነሳችና ደረበችለት። ‘ቤተሰቡ በመላ የሚጠቀምበት ነጠላ’ የሚል ሀሳብ በአእምሮው ቢመጣም ጥያቄ አሳቀረበም። ክፉኛ መዘንጋትና መጓጓት እንደጀመረ ተሰማው። ሶንያ አብራው ለመሄድ መነሳቷም ስሜቱን ነካው።

ቅሬታ ባልተለየው ሁኔታ ወደበሩ እያመራ ‘ወዴት ነው የምትሄጁት? ከዚህ ሁኝ! ብቻዬን እሄዳለሁ!’ አሳትና ሊወጣ ሲል ‘አጀብ ምን ያስፈልጋል?’ ሲል አጉረመረመ።

ሶንያ ባዶ ክፍል ይዛ እንደቆመች ቀረች። ሳይሰናበታት ነበር የሄደው። ቀልቀል ደረጃውን እየወረደ ‘የምሠራው ትክክል ነው ወይ? ይሄን ማድረግ አለብኝ ወይ? ከዚህ ቆሜ በጉዳዩ ላይ ሳሉበትና መሄዱን ብተወውስ?’ እያለ አመነታ።

ወጣም ወረደ ግን ዝውን ቀጠለ። ጥያቄዎችን የማቅረቢያው ጊዜ እንዳለፈ በድንገት ተሰማው። መንገድ ላይ እያለ ሶንያን እንዳልተሰናበታት፤ አረንጓዴ ነጠላዋን እንደተከናወነች ቀጣውን ፈርታ በዚያው ክው ብላ እንደቀረች አስታውሶ ባለበት ቆመና የሆነ ሀሳብ መንፈሱን ነካው።

‘ለምንድነው ወደእርሷ የሄድኩት? ለጉዳይ እንደመጣሁ ነበር የነገርኳት። ምን አይነት ጉዳይ? ጉዳይም አልነበረኝ። እጄን ልሰጥ መሄዴን መንገር አስፈላጊ ነበር? አፈቅራታለሁ አይባል ነገር! አሁን እንኳን እንደውሻ አመናጨቅኋት። ከእርሷ የፈለግሁት መስቀሎቿን ነበር ወይ? እንዴት ዘቅጫለሁ! ከእርሷ የፈለግሁት እንባዎቿን ነበር! ስትሸበር፣ ልቧ ሲቆስልና ሲደማ ማየቱን ነበር! አጋር ለማግኘት፣ ጊዜ ለመማዛትና የሰው ልጅ ለማየት ነበር የፈለግሁት! ለምንም የማልጠቅምና የማልረባ ርካሽ ሆኜ ባለ ራሴን አንቆለጸጻለሁ!’

በአቅራቢያው የነበረውን ቦይ ዳርቻ ይዞ ተጓዘ። ብዙም ሳይርቅ ከድልድይ እንደደረሰ ሀሳቡን ለወጠና ወደገበያው አቀና። ግራና ቀኙን በትኩረት እየተመለከተና ያገኘውን ሁሉ በጥልቀት ለመመርመር ጥረት እያደረገ ቢሄድም ሀሳቡ እያፈተለከ አልተሰበሰበለትም። ‘ከሳምንት ወይም ከወር በኋላ በእስረኛ መኪና ተጭኜ በዚህ ድልድይ ላይ ሳልፍ ቦይ እንዴት ይመስለኝ ይሆን? የዛሬውን ሁኔታ አስታውስ ይሆን? በዚያ የማስታወቂያ ሰሌዳ ላይ የተፃፉትን ፊደሎች ከወር በኋላ እንዴት ይሆን የማንብባቸው? አቤት ይሄ ሁሉ ጭንቀት! እንደሕፃን እየለፈለፍኩ ራሴን የማስጨንቀው ለምንድነው? ሰው እንዴት ነው የሚጋፋው! አሁን የገፋኝ ወፍራም ጀርመናዊ ማንን እንደገፋ ያውቀዋል? ሕፃን ልጅ ይዛ የምትለምነው ያቺ ሲት ይሄን ጊዜ ከእርሷ የተሻልኩ አድርጋ ትቆጥረኝ ይሆናል። ምን እንደምትል ለማወቅ እስቲ ሳንቲም ቢጤ ልጣልላት።’ ብሎ እንዳሰበው አደረገ።

‘ሲትየዋም እግዜር ይስጥልኝ!’ እያለች በደከመ ድምፅ መረቀችው።

ወደገበያው ዘለቀ። በተራው ሕዝብ መካከል መገኘት አስጠልቶት ነበር! አሁን ግን ሕዝቡ ወደተጨናነቀበት ሆን ብሎ ሄደ። የአንዱ ሰካራም አድራጎት የብዙዎቹን ቀልብ ስቧል። ለመጨፈር እየሞከረ እግሮቹን ባካ ቁጥር ይወድቃል። ራስኩልኒኩሽ የሰውየው ሁኔታ አስገርሞት እንደመሳቅ አለና ከአንድ ደቂቃ በኋላ ሰውየውን እየየው ረሳው። የት እንዳለ ሳያስታውስ ዝውን ቢቀጥልም ከአደባባዩ መሀል ሲደርስ ባልተጠበቀ ስሜት መንፈሱ ተማረከ።

‘ከመስቀልኛ መንገድ ላይ ሆነህ ሕዝቡን እጅ ንሳ፤ ሀጢአት የሠራህባትን ምድር ሳማት፤ ድምፅህን ጎሳ አድርገህ ነፍስ ገዳይ ነኝ እያልክ ለመላው አለም አሳውቅ!’ በማለት ሶንያ የተናገረችውን በድንገት አስታውሰና ተርበተበተ። ተስፋ ማጣትና ብቸኝነት፣ ያለፉት ቀናትና በተለይም ያለፉት ሰአታት ጭንቀት አድቅቀውት ስለነበር ይህ የሶንያ ንግግር እንደአንድ ብልጭታ በሰራ አካላቱ ተሰራጨ። ስፍሰፍ ብሎ አለቀሰና ከቆመበት ላይ ወደቀ።

ከአደባባዩ መሀል ላይ ተንበርክኮ ደስ እያለው የቆሸሸችውን መሬት ሳመ። ከዚያም በኋላ ተነስቶ በድጋሚ ሰገደ።

አንድ መንገደኛ ወጣት ‘ሰካራም!’ ብሎ ወረፈው።

በአካባቢው የነበሩት ሰዎች ጦሽ እስኪሉ ሳቁ።

ሞቅ ያለው አንድ የእደጥበብ ሠራተኛ ‘ወደ እየሩሳሌም ስለሚሄድ ልጆቼንና አገሩን መሰናበቱ ነው፤ ለመላው አለም እየሰገደ መዲናዋን ፒተርስበርግን ከእነአፈሯ መሳለሙ ነው’ እያለ አፈዘ።

ሶስተኛ ሰው ደግሞ ‘ገና ወጣት ነው!’ ከማለቱ ሌላው በሻከረ አንደበቱ ‘ከመኳንንት ቤተሰብ ይሆናል’ አለ።

‘በአሁኑ ጊዜ መኳንንቱን ከተራው መለየት አይቻልም።’

እነዚህ ሁሉ አባባሎች ራስኩልኒኮቭን እንዲታቀብ ስለደረጉት ከአፉ ሊወጣ ተቃርቦ የነበረው ‘ነፍሰ ገዳይ ነኝ’ የሚለው ቃል ከንፈሩ ላይ እየተንገዋለለ ቀረ። ይህንኖ፣ አባባሎቹን በፀጋ ተቀብሎ ወደፖሊስ ጣቢያ የሚወስደውን መጋቢ መንገድ ተከትሎ ሄደ። በዝው ላይ እምብዛም ያሳስገረመው ነገር ገጥሞት ነበር። ለሁለተኛ ጊዜ ሰግዶ ፊቱን ወደግራ እንደመለሰ ሶንያ ሀምሳ ሜትር በሚጠጋ ርቀት ቆማ ተመልክቷታል። ከአደባባዩ ከሚገኙት የእንጨት ጎጆዎች በስተጀርባ ተደብቃ በአስቃቂ ዝው ላይ ተከትላቸዋል፤ በዚያች ቅፅበት ሶንያ በሄደበት ቦታ ሁሉ እስከመቃብር ድረስ እንደማትለዩው ተረዳ። ስሜቱ ቢነገም ከአሰበው ቦታ ደረሰ።

ተፍ ተፍ እያለ ወደቅጥር ግቢው ዘለቀ። ከሰተኛው ፎቅ መድረስ ነበረበት። ‘ፎቁን መውጣቱ ጉዳት የለውም’ ብሎ አሰበ። የሞትን ፅዋ የመጨለጫው ሰአት እንዳልደረሰና በቂ ጊዜ እንዳለው፣ በመካከሉም አውጥቶና አውርዶ ሀሳቡን ሊለውጥ እንደሚችል ገመተ።

አሁንም ያው ቆሻሻ፣ በየደረጃው የተዘረከረከው ያው የእንቁላል ቅርፊት፣ ክፍታቸውን የዋሉት እነዚያው በሮች፣ እነዚያው በጭስ የታፈኑትና የሚከረፉት ወጥ ቤቶች እንዳሉ ናቸው። ራስኩልኒኮቭ ከዚያን አለት ወዲህ ከዚህ ስፍራ አልደረሰም። እግሮቹ ቢሽመደመዱም ዝውን ቀጠለ። ትንፋሹ እንዲመለስለት፣ እንዲረጋጋና ሰው መስሎ ወደቢሮ እንዲገባ በማሰብ ለትንሽ ጊዜ ቆመ። ለምን እንደቆመ ተገነዘበና ‘ለምንድነው የቆምኩት? መረረም ጎፊነትም ፅዋውን መጨለጥ ካለብኝ ወደኋላ አልልም’ ብሎ አሰበ። የመቶ አለቃ ሳሩድ ገፅታ ለሰከንድ ያህል በአእምሮው ተመላለሰ። ከእርሱ ዘንድ ነው መሄድ የሚኖርበት? ወደሌላ ሰው መሄድ አይችልም? ለምሳሌ ያህል ወደፖሊስ አዛዥ ቢሄድስ? አሁኑኑ ተመልሶ ወደ አዛዥ መኖሪያ ቤት ቢያቀናስ? ቢያንስ ሰው ሳይሰግው ይከናወናል። እንዲያ አይደለም! ወደ መቶ አለቃ ሳሩድ! መጨለጥ ያለበትን ፅዋ በአንድ ትንፋሽ ለመጨለጥ ቆረጠ!

ብርድ ብርድ እያለውና የሚያደርገውን በሚገባ ሳይረዳ የፖሊስ ጣቢያውን በር ከፈተ። ከዘበኛና ከአንድ ሠራተኛ በስተቀር ማንም አልነበረም። ተረኛው ፖሊስ ሳያው ወደሚቀጥለው ክፍል ሄደ። ‘ምንም ያለማለት እድል ሊኖረኝ ይችላል’ እያለ አሰላለ። ከመዝገብ ሠራተኞች መካከል አንዱ የሲቪል ልብስ እንደለበሰ አቀርቅሮ ይፅፋል። በጥግ በኩል ደግሞ ሌላው የመዝገብ ቤት ሠራተኛ ተቀምጧል። ዛምያቶቭም ሆነ የፖሊስ አዛዥ በዚያ ክፍል አልነበሩም።

ራስኩልኒኮቭ ‘አገቡም እንዴ?’ በማለት የመዝገብ ሠራተኛውን ጠየቀ።

‘ማንን ፈለግህ?’

‘አሂ! ራሳሁት እንጂ አይሰማም፣ አይታይም የሚሉት ተረት አለ። እንደምን ነህ?’ የሚል የተለመደ ድምፅ በድንገት ሰማ።

ራስኩልኒኮቭ መለሰ ሲል ሙቶ አለቃ ሳሩድ ከፊት ለፊቱ ቆማል። ከሰተኛው ክፍል ወጥቶ ዝና መማጣቱ ነበር። ‘የእጣ ጉዳይ ነው! ከዚህ ምን ያደርጋል?’ ሲል ራስኩልኒኮቭ አሰላለ።

መንፈሱ የተነቃቃውና ምናልባትም መጠነኛ ሞቅታ የሚታይበት ረዳት የፖሊስ ሹም 'ወደዚህ መጣህ እንዴ? ምን ልርዳህ? የሰራ ጉዳይ ከሆነ ትንሽ ቀደም ብለህል። እኔ ራሴ ወደዚህ የመጣሁት በአጋጣሚ ነው። ግን የሚረዳ ካለ ብረዳህ ደስ ይለኛል' አለው።

‘እኔ ራስኩልኒኮቭ ነኝ።’

‘ራስኩልኒኮቭ መሆንህን ማን ይክዳል! የረሳህህ መሰለህ እንዴ? ሽረ የዋዛ አይደለህም፤ ከእነሙሉ ስምህ ነው የማውቅህ። ስለአንተ የጠየቅኋቸው ነበሩ። ወጣት ፀሀፊና ጀማሪ ምሁር መሆንህን ደርሼበታለሁ። ከአዲስ ግኝት ተነስቶ ስራውን የሚጀምር የስነፅሁፍ ሰው! ባለቤቴና እኔ ለስነፅሁፍ ከፍተኛ ከጠፊታ አለን። በተለይ ሚስቴ ስሜቱ ጭምር ነው ያላት። የተቀረውን ሁሉ ጥሪህ ግሪህ ትደርስበታለህ፤ ስነፅሁፍን ግን...። ለምሳሌ ያህል ባርኔጣን እንውሰደው። ከየትም ቦታ የሚገዝ አልባሌ ነገር ነው። ከባርኔጣህ ስር የተሸፈነውን ነገር ግን መማዝት አልቻልንም። አስጠርቼ ይቅርታ ልጠይቅህ እቅዱ ቢኖረኝም ሳይመችህ ይችላል ብዬ ተወኩት። የመጣህበትን ምክንያት ለምን አልጠየቅሁም? የምትፈልገው ነገር አለ? ቤተሰቦችህ አንተን ለመጠየቅ መጥተዋል መባሉ ትክክል ነው?’

‘አዎን! እናቴና እሁቴ መጥተዋል።’

‘በጣም የተማረችና ውብ ከሆነችው እሁትህ ጋር ለመተዋወቅ እድሉን አግኝቼ ነበር። ትንሽ በመጨቃጨቃችን በጣም ማዘኔን መግለፅ አለብኝ። ሀሊናህን ስተህ በመውደቅህ የሚገርም ሀሳብ በአእምሮዬ መጥቶ ነበር። አሁን ሳይህ ግን ትንሽ ተሽሎህል። በኋላ እንደተረዳሁት የሀይማኖት አክራሪነትና ጭፍንነት ያበሳጨህል። አድራሻ መለወጥህን ለማስመዝገብ ያልመጣኸው ቤተሰቦችህ ስለመጡ ነው እንዴ?’

‘ዛምያቶቭን ፈልጌ ነበር የመጣሁት፤ ግን የለም አጣሁት።’

‘ተወዳጅታችኋል ማለት ነዋ። አይደለም እንዴ? ሁሉንም ስምቼዋለሁ። ዛምያቶቭ ግን ከዚህ ያለ አይመስለኝም። ትንሽ ዘግይተህል። ከትናንት ጀምሮ ከእኛ ጋር እንደማይሠራ ስነግርህ እያዘንኩ ነው። ወደሌላ ክፍል ተዛውሯል፤ ከመልቀቁ በፊት ከሁሉም ጋር ይጨቃጨቅ ነበር። ሁላችንም አስቀይሞናል። ይቅርታ አድርግልኝና የማይረባ ወጣት ነው። ተስፋ የሚጣልበት መስሎን ቀረበንና ሳይሆን ቀረ። ለሆነ ቦታ መወዳደር የሚፈልግ ይመስለኛል፤ ግን ውድድሩ ከንቱ ጉራ ከመሆን አይዘልም። እንዳንተ ወይም የአንተ ጓደኛ እንደሆነው ራዙምኪን የሚቆጠር አይደለም። የሚጠበቅህ የምርምር ሕይወት ከመሆኑም በላይ ውድቀት ደረሰብኝ ብለህ ተስፋ አትቆርጥም። መናኝም ሆነ ባሕታዊ ከመፅሐፍ አይለይም፤ ቀልፁ የሚያርፈው ከምርምር ስራ ላይ ነው። እኔ ራሴ በመጠኑ ሞክሬዋለሁ። ለመሆኑ ዝው የተባለውን መፅሐፍ አንብባለሁ?’

‘አላነበብኩም።’

‘እኔ አንብቢዋለሁ። ይሁንና፤ በአሁኑ ጊዜ ሀይማኖትና ሞራል የሌላቸው ብዙ ሰዎች አሉ። ከዚህ ከምንኖርበት ዘመን ምንስ ይጠበቃል? በግልፅ ሳነጋገርህና እንደአጋጣሚ ሆኖ ከእነዚህ ሰዎች መካከል ትመደባለህ ወይ?’

‘አልመደብም።’

‘ከእኔ ጋር ግልፅ ሆነህ መነጋገር ትችላለህ። ምንም አይነት መሸማቀቅ ሳያስፈልግ ለራስህ በምትናገረው አይነት ከእኔ ጋር ተነጋገር። ስራ አንድ ነገር ነው፤ ወዳጅነት ልልህ

ያሰብኩ መስሎህ አበር እንዴ? ስራና ወዳጅነት ለየቅል ናቸው ስለሚለው አባባል ታሳሳሽለህ ብዬ እገምታለሁ። ግን ተሳስተህል! ወዳጅነት ሳይሆን የአንድ ሰውና የአንድ ዜጋ ስሜት፣ የሰብአዊነት ስሜትና ለእግዚአብሔር ያለህ ፍቅር ነው የሚታየው። ባለስልጣን ልሆን ብቸልም ሰውና ዜጋ መሆኔንና በህላፊነት መጠየቁን መዘንጋት የለብኝም። ማምያቶብን ፈልገህ እንደመጣህ ነግረኸኛል። እኔ ግን እንደ እርሱ የምቆጠር ሳልሆን ስራዬን በጣም የማክብርና ሃላፊነት የተጣለብኝ ሰው ነኝ። ባለትዳርና የልጆች አባት ነኝ። እንደሰውም እንደዜጋም ስራዬን በማከናወን ላይ የምገኝ ነኝ። እርሱ ግን ማን ነው? አንተን የማንጋግርህ በትምህርት የበለፀገህ ሰው አድርጌ በመቆጠር ነው። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ እንደ እርሱ አይነት ፍናፍንቶች እንደአሸን እየፈሉ ናቸው።

የረዳት የፖሊስ ሹሙ አነጋገር ለራስክልኪብሽ ግልፅ አልሆነለትም። የሚያንቆረቆራቸው ቃላት ባዶ ሆኑት። በተወሰነ ደረጃ ግን አንዳንዶቹን አባባሎች ተገንዝቦአል። የንግግሩ አቅጣጫ ወዴት እንደሚያመራ ለማወቅ አቅጥት የፖሊስ መኮንኑን ግራ በመጋባት ተመለከተው።

ለፍላፊው ረዳት የፖሊስ ሹም ንግግሩን ቀጠለ፡- ‘የማወራው ፀጉራቸውን ስላሳጠሩት ወጣት ሴታ ሴቶች ነው። አዋላጆች የሚል ጥሩ ስም አውጥቼላቸዋለሁ። ቂ - ቂ - ቂ! ዩኒቨርሲቲ ገብተው አናቶሚ ለማጥናት ይሞክራሉ። ታዲያ እኔ ምንስ ቢያመኝ የሴት ሐኪም ጦርቼ የምታከም ይመስልህል?’ የፖሊስ መኮንኑ ራሱ ቀልዶ ተንከትክቶ ሳቀ። ‘ትምህርት ለማግኘት ከፍተኛ ፍላጎት እንዳለ ይገባኛል! አንዴ ከተማሩ በኋላ ግን ሌላ ምን ይፈልጋሉ? ለምን አላግብብ ይጠቀሙበታል? ያ ርካሽ ማምያቶብ እንደሚያደርገው ሁሉ የተከበሩ ሰዎችን ለምን ይሰድባሉ? እስቲ ልጠይቅህና ለምንድነው እኔን የሰደበኝ? ሌላው ደግሞ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ የተበረከቱት ራሳቸውን የሚገድሉ ሰዎች ጉዳይ ነው። ጎረምሳው፣ ልጃገረጃና ሽማግሌው ሁሉ ገንዘቡን እየረጨ ይጨርስና ሽጉጡን ጠጥቶ ይሞታል። ዛሬ ጧት እንኳን አጋጥሞናል። በቅርቡ ወደዚህ ከተማ የመጣ ነው።’ አለና ከሚቀጥለው ክፍል ያለውን ሰራተኛ በፒተርስበርግ ዙሪያ ዛሬ ጧት ራሱን በሽጉጥ የገደለው ሰው ስም ማን ነው ሲል ጠየቀ።

ደንታ ቢስ በሆነ በሻከረ ድምፅ ‘ስቪድራጋሎቭ’ የሚል መልስ አገኘ።

ራስክልኪብሽ ቢታላቅ ድንጋጤ ‘ስቪድራጋሎቭ ራሱን ገደለ!’ ሲል ጮኸ።

‘ስቪድራጋሎቭን ታውቀው ነበር?’

‘አውቀዋለሁ። በቅርቡ ነው የመጣው።’

‘በቅርቡ መምጣቱንና ሚስቱም በቅርቡ መሞቷን አውቃለሁ። እንደገዢ ከሆነ አስረሽ ምችውን የሚወድ አይነት ነው! አሁን ደግሞ በማትጠብቀው ሁኔታ ራሱን ይገድላል። የአእምሮ ችግር እንደሌለበትና የሚወቅሰውም ሰው እንደሌለው በማስታወሻ ደብተሩ ላይ አስፍሮ ነው የሞተው። ገንዘብ እንደነበረው ተረድቻለሁ። እንዴት ልታውቀው ቻልክ?’

‘አውቀዋለሁ - እህቴ ቤተሰቡን ሦስተምር ነበር።’

‘እንደዚህ ከሆነ ስለሰውየው የምትነግረን ሊኖር ይችላል። የምትጠረጥረው ነገር

የለም?’

‘ትናንትና አግኝቼው ይጠጣ ነበር። ሌላ የማውቀው የለም።’

ራስኩልኒኩቭ መብረቅ ወርዶ ከመሬት የደባለቀው ይመስል ሰውነቱ ከመቅፅበት ተቀያየረ።

‘እንደገና ደግሞ ገረጣህ። ከፍሉ ትፍግፍግ ሳይል አልቀረም።’

‘መሄድ ያለብኝ መሰለኝ። ይቅርታ ስላስቸገርኩ።’

‘ጭራሽ አላስቸገርክም! እንዲያውም ደስ ይለኛል!’

ረዳት የፖሊስ ሹሙ እጁን ለሰላምታ ዘረጋ።

‘ከምያቶቭን ለማግኘት ነበር የፈለግሁት። ደህና ሁኑ’ ብሎ ፈገግ ለማለት ሞከረ።

ከክፍሉ ወጣ። ቀጥ ብሎ መሄድ አልቻለም። ጭንቅላቱ ከመናወጡም በላይ እግሮቹ ተሽመደመዱ። ግድግዳውን በቀኝ እጁ ይዞ ደረጃውን መውረድ ጀመረ። መዝገብ የያዘ አንድ ዘበኛ ገፍቶት ደረጃውን እየወጣ ወደፖሊስ ጣቢያው መሄዱን፣ ከምድር ቤት አንድ ውሻ ሲጮህ አንዲት ቤት ደንግጣ ማማሰያ እንጨት መወርወርን አያስታውሰም። ደረጃውን ወርዶ ወደደጃፉ ወጣ። ከሞናው በር አጠገብ ሶንዶ ደርቃ እንደቆመች በድንጋጤ ተመለከተችው። ተስፋ የቆረጠ የሰቆቃ ፊት አሳየችው። ከመደንገጧ የተነሳ አንደበቷ ተዘግቶ እጆቿን አነባበረች። ራስኩልኒኩቭ የትካሄ ፈገግታ እያሳየ ቆም ካለ በኋላ ተመልሶ ወደ ፖሊስ ጣቢያው ሄደ።

ረዳት የፖሊስ ሹሙ ከወንበሩ ላይ ተቀምጦ ወረቀት ያገላብጣል። ራስኩልኒኩቭን ገፍቶ ደረጃውን የወጣው ዘበኛ ከፊት ለፊቱ ቆሟል።

‘እንደገና መጣህ? ምን ሆነ? የረሳሽው ነገር አለ?’

ራስኩልኒኩቭ ከንፈሮቹ ደርቀው አይኑን እያፈጠጠ ወደፖሊስ መኮንኑ አመራና በአንድ እጁ ጠረጴዛውን ተደግፎ አንድ ነገር ለማለት ሞከረና አቃተው። ጥቂት የማይዛመዱ ቃላትን ብቻ ቀበጣጠረ።

‘አሞሀል! ወንበሩ ላይ ተቀመጥ! ውህ ይምጣልህ!’

ራስኩልኒኩቭ ወንበሩ ላይ ዘፍ አለ፣ የመገረም ፊት የሚታይበት ከሚመስለው ረዳት የፖሊስ ሹም ላይ ግን አይኑን አልነቀለም። ሁለቱም ለጥቂት ጊዜ በዝምታ እየተያዩ ተጠባበቁ። ውህውም መጣ።

‘እኔ ነኝ’ በማለት ራስኩልኒኩቭ ጀመረ።

‘ውሀ ጠጣ’ አለው።

ራስኩልኒኩቭ ውሀ የተሞላውን ብርጭቆው አንስቶ ወደጎን በማስቀመጥ እያንዳንዱን ቃል በዝግታ እያፍታታ እንዲህ ሲል ተናገረ።

‘አሮጊቷን አራጣ አበዳሪና እህቷን ሊሳቪታን በመጥረቢያ ፈርክሼ የገደልኳቸውና የዘረፍኳቸው እኔ ነኝ።’

ከድንጋጤው የተነሳ ረዳት የፖሊስ ሹሙ የጨካኝነት ድምፅ አሰማ። ሰዎች ከየአትጣጫው እየሮጡ ተሰባሰቡ።

ራስኩልኒኩቭ አባባሉን ደገመው።

ሰው ዝር ከማይልበት ትልቅ ወንዝ ዳርቻ ላይ ከተማ ተቆርቋሯል፤ በከተማው ውስጥ ምሽግ፣ በምሽት ውስጥ ደግሞ እስር ቤት አለ። በእስር ቤቱ ውስጥ ሁለተኛ ደረጃ እስረኛ የሆነው ራስኮልኒኮቭ ከተቀፈደደ ዘጠኝ ወር ሞላው። ወንጀሉ ከተፈፀመ ወደ እስራ ስምንት ወር ይጠጋዋል።

የፍርድ ሂደቱ የተካሄደው ያለችግር ነበር። እስረኛው ሁኔታዎችን ሳያምታታ፣ ለራሱ በሚጠቅም መንገድ ሳይጠመዝዝቸው፣ ሐቀን ሳያውገረግርና እያንዳንዱን ዝርዝር ነገር ሳይሰት ቃሉን በግልፅና በማያሻማ ሁኔታ ሲጠ። ግድያውን ለመፈፀም መቼ እንደወሰነና እንዴት እንዳካሄደ ለፍርድ ቤቱ አስረዳ። የመያዣ እቃውን ምስጢር (ከተገደለችው ሴት እጅ ላይ የተገኘውንና በሲባን የተቋጠረውን አነስተኛ የተላገ እንጨት) ዘዘዘ። ከሞተችው ሴት ላይ ቁልፎቿን እንዴት እንደወሰደ ከመግለፅም የቁልፎቿን የሳጥኑንና በሳጥኑ ውስጥ የነበሩትን እቃዎች ሁኔታ አንድ በአንድ በዝርዝር አስረዳ። የሊባሺታን የአሟሟት ሚስጢር ገለፀ። ኮች እንዴት ደርሶ በሩን ያንኳኳ እንደነበርና ከእርሱ በኋላ ከመጣው ተማሪ ጋር ያደረጉትን ውይይት፣ ከዚያን በኋላ ነፍሰ ገዳዩ ደረጃውን ቀልቀል እንዴት እንደወረደና ኒኮላይና ዲሚትሪ ሲጫጫሁ እንደሰማ ገለፀ። በባዶ ቤት ውስጥ እንዴት ተደብቆ ወደቤቱ እንደሄደ ከማስረዳቱም በላይ የወሰደውን ቦርሳና እቃ ጥሎ ድንጋይ የጫነበትን ቦታ በትክክል ጠቆመ። ጉዳዩ ሁሉ ግልጽጥ ብሎ ታወቀ። ሊጠቀምባቸው ሳይሞክር የወሰደውን ቦርሳና እቃ ከድንጋይ ስር መደበቁ፣ የወሰደው እቃ ምን እንደሆነ ቆጥሮ በዝርዝር አለማወቁ መርማሪዎቹንና ዳኞቹን አስገረማቸው። ቦርሳውን አለመክፈቱና ቦርሳው ውስጥ ምን ያህል ገንዘብ እንደነበር አለማወቁ ለማመን የሚከብድ ነበር። ተከላሽ በራሱ ውዴታ ሁሉንም ነገር አምኖ በዚህ ነጥብ ላይ ለምን ዋሽ የሚለው ጥያቄ ብዙ አከራከራቸው። በመጨረሻም አንዳንዶቹ (በተለይ ትንሽ የሳይኮሎጂ እውቀት ያላቸው) ተከላሽ ቦርሳውን ከፍቶ ባለማየቱ በሚደብቅበት ጊዜ በውስጡ ያለውን ሊያውቅ እንደማይችል አመኑበት። የደረሰበት መደምደሚያ ግን ወንጀሉ ሊፈፀም የሚችለው ለጊዜው አእምሮ ሲቀውስ እንደሆነና ተከላሹ ዘላቂ አላማ ወይም በግል የመጠቀም ፍላጎት ሳይኖረው ለመግደልና ለመዝረፍ ሲል ብቻ እንዳይኖረው የሚገልፅ ነበር። ይህም፣ በጊዜው የአእምሮ በሽተኛ ነው እየተባለ ለወንጀለኞች ኮሚሲጠው ቅፅል ጋር ይሰማማል። ከዚህም በተጨማሪ ራስኮልኒኮቭ ለራሱ ጤንነት ከሚገባው በላይ ይጨነቅ እንደነበር ዶክተር ዞሊሞቭ፣ አብረውት ይማሩ የነበሩ ተማሪዎች፣ ቤት ያከራያቸው ባልቴት ከእነሠራተኛዋ መሰከሩ። ይሄ ሁሉ ራስኮልኒኮቭ ተራ ነፍሰ ገዳይ፣ አደገኛ ወንጀለኛና ዘራፊ ባለመሆኑ ጉዳዩ ለየት እንደሚል የሚጠቀም ነበር። ራስኮልኒኮቭ ግን ራሱን ለመከላከል አልሞከረም። ግድያ እንዲፈፅምና ዝርፊያ እንዲያካሂድ ምን እንደገፋፋው ተጠይቆ የሚገኝበት አስቃቂ የማቴሪያል ሁኔታ፣ ድህነቱና ረዳት ማጣቱ፣ እንዲሁም ከተገደለችው ሴት ቤት ቢያንስ ሶስት ሺህ ሩብል ወስዶ ኑሮውን ለማስተካከል

ያደረበት ፍላጎት ዋናው ምክንያት እንደሆነ በመግለፅ መለሰ። ይሁንና ግድያውን ለመፈፀም የወሰነው ከእመትና ከኦሮ አለመሳካት ጋር ተጻምሮ የተባባሰበት የደንታ ቢስነትና የፈራነት ጠባይ ስር ስለሰደደበት ነው። ድርጊቱን መፈፀሙን አምኖ ቃሉን እንዲሰጥ ምን እንደገፋፋው ተጠይቆ በሰጠው መልስ ከልቡ በመፀፀቱ የተነሳ እንደሆነ በግልፅ ተናገረ።

ከወንጀሉ ባህሪ አንፃር ሲታይ ፍርድ ቤቱ የሰጠው የቅጣት ውሳኔ ከባድ አልነበረም። ለዚህም ምክንያቱ ወንጀለኛው ራሱን በመቆጣጠል ፋንታ ራሱን በማጋለጡ ሳይሆን አይቀርም። የወንጀሉን እንግዳነትና ያልተለመደ መሆን ተገንዝበዋል። ወንጀሉ ከመፈፀሙ በፊት እስረኛው መታመሙና በድህነት መማቀቁ ሊያጠራጥር አይችልም። በሰረቀው ላለመጠቀሙ የተሰጠው ምክንያት ደግሞ በድርጊቱ መፀፀቱና ወንጀሉን ሲፈፅም አእምሮው ሙሉ ጤኝ አለመሆኑ ነበር። ለሊሳቪታ በአጋጣሚ መገደል ምክንያቱ ገዳዩ በሩ ክፍት መሆኑን መርሳቱ እንደሆነ ተረጋገጠ! ትክክለኛው ወንጀለኛ ላይ ቀጥተኛ መረጃና ጥርጣሬ ሳይኖር አክራሪ ሀይማኖተኛ የሆነው ኒካላይ ተስፋ በመቆረጡ የተነሳ በሐሰት የእምነት ቃል ሰጥቶ ሁኔታውን ባወሳሰበበት ወቅት ራሱን አሳይቶ የእምነት ቃል መስጠቱ ለቅጣቱ ማንስ ትልቅ አስተዋፅኦ አደረገ።

ሌሎች ሁኔታዎችም ባልተጠበቀ ሁኔታ ለእስረኛው ጠቃሚ እየሆኑ ሂዱ። ራሱን አሳይቶ የደረሰበት ተማሪ በነበረበት ወቅት ደሀና የቲቢ በሽተኛ የነበረውን ተማሪ ከመርዳቱም በላይ ከአነስተኛ ገዢው ላይ ቀንሶ ለሰድስት ወር እንዳኖረው የሚያረጋግጥ ማስረጃ የቀድሞው ተማሪ ራሱን ፈልጎ አገኘ። ይህ ተማሪ ለህልፈተ ሕይወት ከተዳረገ በኋላም ቢሆን የአካል ጉዳተኛ የነበሩትን ሽማግሌ አባቱን ሆስፒታል እስከሰገባበት እለት ድረስ ከትትል ያደርግላቸው እንደነበርና በሞቱ ጊዜም ለቀብሩ የሚያስፈልገውን ወጪ እንደከፈለ ተረጋገጠ። እነዚህ ሁሉ ሁኔታዎች ቅጣቱን ለማቅለል አስተዋፅኦ ከማድረጋቸውም እንደዚህም ቀደም ሲል ለራሱን አሳይቶ ቤት አከራይታው የነበረችው ሴት በሌሊት ቤት ተቃጥሎ በነበረበት ወቅት ራሱን አሳይቶ በመገኘት ሁለት ሕፃናትን ከቃጠሉ አድኖ እርሱ ራሱ በቃጠሉው መነጻጽን መሰከረች። ሁኔታው በጥልቀት ሲመረመርም ብዙ ምስክሮች ይሄንን የሲትዮዋን ቃል አረጋገጡ። ለማጠቃለል ያህል ፍርድ ቤቱ የእስረኛውን የእምነት ቃልና ሌሎች ቅጣትን የሚያቀሉ ሁኔታዎችን አገናዝቦ በወንጀለኛው ላይ የሰምንት አመት ብቻ እስራት ፈረደበት።

ገዳዩ በፍርድ ቤት መታየት እንደጀመረ የራሱን አሳይቶ እናት ታመመች። የፍርዱ ሂደት እስኪያበቃ ድረስ ከፒተርስጦርግ ውጭ እንድትኖር ለማድረግ ዳንያና ራሱን ከቅተው ነበር። ራሱን ከቅተው ከፒተርስጦርግ አጠገብ በተዘረጋ የባቡር መስመር እየተጓዘ የፍርዱን ሂደት በመላ ይከታተልና በአመቸው ቁጥር ዳንያን ይጠይቅ ነበር። የራሱን አሳይቶ እናት በሽታ ከአእምሮ መታወክ ጋር የተያያዘ የነበረው መዛባት መሆኑ ታወቀ። ዳንያ ለመጨረሻ ጊዜ ከወንድሟ ጋር ተገናኝታ እንደተመለሰች እናቷን በጣም ታማ አገኘች። በዚያኑ ምሽት ስለራሱን አሳይቶ ሁኔታ እናቷ ለምታቀርባቸው ጥያቄዎች የምትሰጠውን መልስ ከራሱን ከቅተው ጋር ሆኖ በፈጠራ መልክ አቀጣጠረች። ራሱን አሳይቶ ለቢዝነስ ራቅ ወዳለ ወደሩስያ ግዛት እንደሄደና ስራውን አጠናቆ ሲመለስ ሀብትና ዝና እንደሚያተርፍ ነገረች። ዳንያንም ሆነ ራሱን ከቅተው ጋር የሰገረማቸው ግን የራሱን አሳይቶ እናት ምንም ጥያቄ

ያላቀረበችላቸው መሆኑ ነው። እንዲያውም ስለልጇ በዚያኑ ምሽት በድንገት መጥቶ ተሰናብቷት ስለመሄዱ አጫወተቻቸው። ሊሰናበታት እንዴት እንደመጣ፣ ከፍተኛ ምስጢሮችን የምታውቀው እርሷ ብቻ ለመሆኗ ፍንጭ እንደሰጣት፣ ብዙ ታላላቅ ጠላቶች ስላሉት ከአነርሱ ለመደበቅ እንደተገደደ እያሳየች ነገሪቻቸው። የወደፊት ሁኔታውን አስመልክታም አንዳንድ ጎጂ ተፅእኖዎች ሲወገዱ ብሩህ እድል እንደሚገጥመው ያለመጠራጠር ገለፀችላቸው። ለሕትመት በበቃው መጣጥፍና የስነፀህፍ ችሎታው አማካይነት እንደተመሰከረው ሁሉ አንድ ቀን ልጇ ታዋቂ ባለስልጣን እንደሚሆን ለራዙምኪን አረጋገጠችለት። የልጇን መጣጥፍ ከመቻታዋ ላይ ሁሉ ሆኖ እያነበበች ልጇ የት እንዳለ ግን አትጠይቃቸውም ነበር። የራስኮልኒኮቭ እናት በተወሰነ ነጥቦች ላይ ዝምታን መምረጧ ስጋት ላይ እንዲወድቁ አደረጋቸው። ለምሳሌ ያህል ገጠር በነበሩበት ወቅት ኑሮዋን የገፋችው ከተወዳጁ ልጇ ደብዳቤ ይደርስኛል በሚል ተስፋ ሲሆን አሁን ግን ደብዳቤ ባለማግኘቷ ስምታ አታሰማም። በልጇ ላይ መጥፎ አጋጣሚ እንደደረሰ ብታውቅም የጠየቅሁ እንደሆነ የባለ የከፋ ወሬ እሰማለሁ በሚል ፍርሀት ዝምታን መርጣ እንደሆነ በመገመት ዳንያ ተጨነቀች። ወጣም ወረደ የእናቷ አእምሮ ትክክል እንዳልነበረ ዳንያ ተገነዘበች።

ይሁንና ከአንዴም ሁለቱ የራስኮልኒኮቭ እናት የውይይቱን አቅጣጫ በመቀየሯ ልጇ የት እንዳለ ሳይገልፁ ማለፍ አስቸጋሪ ነበር። ወደዱም ጠሉም የሚሰጡት መልሶች አጥጋቢ ሳይሆኑ ሲቀሩ ለረጅም ጊዜ ይከፋትና ፊቷን ጨፍግጋ ዝም ትላለች። በመጨረሻም ሁልጊዜ መዋሸት አዳጋች እንደሆነ ዳንያ ተገንዝባ በተወሰነ ነጥብ ላይ ምንም አለማለቱ እንደሚሻል ገመተች፤ ምስኪኗ እናት ግን አስከፊና አስደንጋጭ ነገር ይደርሳል ብላ እንደጠረጠረች ግልፅ እየሆነ ሄደ። ራስኮልኒኮቭ እጁን ከመስጠቱ ከአንድ ቀን በፊት ማለትም ዳንያ ከስቪድራጋሎቭ ጋር ከተገናኘች በኋላ በእንቅልፍ ልቧ የተናገረችውን እናቷ መስማቷን ወንድሟ እንደነገራት አስታወሰች። እናት የደረሰችበት ነገር ይኖር ይሆን? ብዙውን ጊዜ ለአያሌ ቀናትና ሳምንታት ከፍቷት በዝምታ ከቆየች በኋላ አእምሮዋን ትስትና ስለልጇ፣ ስለ ተስፋዋና አለቻታዋ ድምጿን አጉልታ ያለማቋረጥ ትናገራለች። አንዳንዴማ ተሳስታ የምትናገረው በጣም ያስገርማል። እራሷን ጭምር ያስቃታል፤ መናገሩን ግን አታቋርጥም።

ራስኮልኒኮቭ የእምነት ቃሉን ከጎጠ ከእምስት ወሮች በኋላ የፍርድ ቤቱ ውሳኔ ታወቀ። ራዙምኪንም ሆነ ሶንያ አመቺ በሆነው ጊዜ ሁሉ ከእስር ቤት እየሄዱ ጠየቁት። በመጨረሻ ግን የመለያያ ሰአት ደረሰ። ዳንያ መለያየታቸው ለመጨረሻ ጊዜ እንዳልሆነ ለወንድሟ አረጋገጠችለት፤ ራዙምኪንም እንደዚሁ። ራዙምኪን በወጣትነት ጉልበቱ ተጠቅሞ በሚቀጥሉት ሶስትና አራት አመታት ጥሪት ከያዘና ኑሮውን ካደላደለ በኋላ ብዙ የተፈጥሮ ሀብትና ጥቂት የሰው ሀይል ወዳላት ሳይቢርያ ለማቅናት ወሰነ። ከራስኮልኒኮቭ አጠገብ ሆኖ አዲስ ሕይወት ለመምራት አቀደ። ሲለያዩ ሁሉም ተላቀሱ። ባለፉት ጥቂት ቀናት ራስኮልኒኮቭ ተስፋ በመቀረጥ ስለእናቱ እየጠየቀ ያለማቋረጥ ይጨነቅ ነበር። ስለእናቱ ሕመም በዝርዝር እንደሰማ በጣም ተከፋ። እርሱ ራሱ ተጨንቆ እሁቱን አስጨነቃት። ከሶንያም ጋር ብዙ አያወራም ነበር። ሶንያ ስቪድራጋሎቭ በተወላት ገንዘብ ተጠቅማ ፍርደኛውን ተከትላ ለመሄድ አስፈላጊውን ዝግጅት ቀደም ብላ አድርጋለች። ይህንን ግን ለራስኮልኒኮቭ አልነገረችውም፤ እርሱም አላነሳበትም። ሁለቱም ግን እንዲያ እንደሚሆን

ያውቁ ነበር። ከእስር ቤት ከወጣ በኋላ አብረው በደስታ እንደሚኖሩ እሁቱና ራዙምኪን ለገብላት ቃል ምላሹን በፈገግታ ሰጠና የእናቱ ሀልፊት እንደተቃረበ መሰታተን ገለፀ። በመጨረሻም እርሱና ሶንያ ዝውን ጀመሩ።

ከሁለት ወር በኋላ ዳንያና ራዙምኪን ፖርፊሪና ዞሊሞቭ በተገኙበት አነስተኛ ሠርግ ጋብቻቸውን ፈፀሙ። ራዙምኪን ቁርጠኛ አላማ ይዞ ከመነሳቱም በላይ የአቀደውን እንደሚፈፅም ባለመጠራጠር ዳንያ ሙሉ እምነት አሳደረችበት። ፅኑ አላማ እንደያዘ ለማንም ግልፅ ሆነ። የከፍተኛ ትምህርቱን ለማጠናቀቅ እንደገና ዩኒቨርሲቲ ገባ። ባልና ሚስቱ የወደፊት እቅድ እያወጡ ሁኔታዎችን አመቻችተው ወደሳይቤሪያ ለመጓዝ ወሰኑ። እስከዚያው ድረስ ግን ተስፋቸውን በሶንያ ላይ ጣሉ።

የራስኮልኒኮቭ እናት የዳንያንና የራዙምኪንን ጋብቻ በማየቷ ብትደሰትም ከጋብቻው በኋላ ይባስ እየተከፋች ሄደች። ራዙምኪን አማቱን ለማበረታታት በማሰብ ስለተማሪውና አካል ጉዳተኛ ስለሆነው አባቱ፣ ከአንድ አመታት በፊት ሁለት ሕፃናትን ራስኮልኒኮቭ እንዴት ከእሳት ቃጠሉ እንዳዳናቸውና ራሱ በቃጠሉው እንደተሳዳ ይነግራት ነበር። አእምሮዋ ቢታወክም ቅሉ በቅርቡ ስለልጇ በሰማቸው ተደሰተች። ከአልፎ ሂያድ መንገደኛ ጋር ባወራች ቁጥር ታካቀለች። በየአውቶብሱና በየሱቁ ሰሚ ባገኘች ቁጥር ስለልጇ፣ ስለታተመለት መጣጥፍ፣ አንዱን ድሀ ተማሪ እንዴት ይረዳ እንደነበር፣ ሕፃናትን ለማዳን ሲል እንዴት በእሳት እንደተቃጠለ መናገር ትጀምራለች። እርሷ የልጇን ስም እያነሳች ባወራች ቁጥር ሌላው ከፍርዱ ጋር በተያያዘ ሁኔታ የራስኮልኒኮቭን ስም አስታውሶ ይነግራትና ሕመሟ ይበባሳል በማለት ዳንያ ስጋት አደረባት። የራስኮልኒኮቭ እናት ልጇ ከቃጠሉ ያዳናቸውን ሕፃናት አድራሻ እስከማወቅ ድርሳ እናታቸውን ለመጠየቅ ፈለገች። የልጇ ናፍቆት ከፍተኛው እርከን ላይ በመድረሱ ሳይታሰብ ታለቅሳለች፣ ትታመማለች፣ ያተኩሳትና አእምሮዋ ይታወካል። አንድ ቀን ማለዳ ላይ ልጇ በተሰናበታት ጊዜ ከዘጠኝ ወር በኋላ እመጣለሁ ሲል እንደሰማችና በቅርቡ እንደሚመለስ ተናገረች። ልጇን ለመቀበል መሰናዶ ማድረግና ቤቱን ማፅዳት፣ የራሷን ከፍል ለልጇ ማዘጋጀት፣ የቤት ቀባቀሶችን መወልወልና አዲስ መጋረጃ መስቀል ጀመረች። ዳንያ በልቧ ብታገኝም እናቷን ከማበረታታት በስተቀር ምንም አልተናገረች። እንደ ልማዷ በሌላ ቀን ያልሆነ ፈጠራ ውስጥ ገብታ ስታልምና ስታነባ ከቆየች በኋላ ምሽት ላይ ታመመች፣ ሲነጋ ትኩሳቷ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ ትቃዥ ጀመር። የጭንቅላት ወባ ነበር በሽታዋ። በአስራ አምስተኛው ቀን ሞተች። በቅዠት ላይ እያለች አነርሱ ከገመቱት በላይ ስለልጇ መጥፎ እጣ ተናግራ አለፈች።

ራስኮልኒኮቭ ሳይቤሪያ ከደረሰ በኋላ ዜና ያለማቋረጥ ቢደርሰውም ስለእናቱ ሞት ሳያውቅ ለረጅም ጊዜ ቆየ። በየወሩ ሶንያ በራዙምኪን አድራሻ ወደፒተርስቡርግ ደብዳቤ ትልክና መልስ ይደርሳታል። በመጀመሪያዎቹ ጊዜያት የሶንያ ደብዳቤዎች ለዳንያና ለራዙምኪን ደረቅና የማያጠግቡ ሆነው ታዩ። በመጨረሻ ግን የተከፋውን ወንድማቸውን ሕይወት እንዳለ የሚገልፁ ስለሆኑ የተሻለ መሆን እንደማይችሉ ተረዱ። የሶንያ ደብዳቤዎች የራስኮልኒኮቭን የእስር ቤት ሕይወት እንዳለ በዝርዝር የሚያቀርቡ ነበሩ። የሶንያን ተስፋ፣ ግምት ወይም ስሜት አሳንፀባረቀም። የራስኮልኒኮቭን አስተሳሰብና ስሜት ለመግለፅ ከመጥከር ይልቅ መረጃዎችን እንዳለ ማለትም የነገራትን፣ በሚገኙ ጊዜ ያዘዛትንና

የሚፈልገውን ታላቅ ቃለች። በመጨረሻም ሶንያ የምትፅፈው ሁሉ ትክክል ስለነበር የተከፋውን ወንድማቸውን ሁኔታ በግልፅ ተረዱ።

ይሁንና፤ በመጀመሪያዎቹ ጊዜያት ደብዳቤዎቹ ዳንያንና ራዘምኪንን በመጠኑም ቢሆን አላሰበዋቸዋል። አዘውትሮ እንደሚተክዝና ዝምታን እንደሚያበዛ ባገኘችው ቀጥር ስለደረሳት ደብዳቤ ብትነግረውም እምብዛም እንደማያተኩርና አንዳንዴ ስለእናቱ መጠየቅንና መጠርጠሩንም ስታውቅ የእናቱን ሞት እንደ አረዳችውና ምንም እንደአልተሰማው የሚገልፁ መልእክቶችን ያዘሉ ነበሩ። ከሌላው አለም ተገልሎ የራሱን ኑሮ ቢኖርም ስለአዲሱ ሕይወቱ ግልፅ አቋም እንዳለው፤ የተሻለ ነገር በቅርቡ እንደማይጠብቅ፤ ከዚህ በፊት አይቶት በማያውቀው አዲስ አካባቢ እንደማይገረም፤ ጤናው አጥጋቢ እንደሆነ ገለፅላቸው። የሚሠራ ከሰጡት ይሠራል እንጂ ልሥራ ብሎ አይጠይቅም። ከእሱድና ከበዕል ቀናት በስተቀር ምግቡ በጣም መጥፎ ስለሆነ በየቀኑ ሻይ ለራሱ ለማፍላት ከሶንያ ገንዘብ እንደወሰደና የምግብ ስሜት እንደሌለው አሳወቀቻቸው። የተቀረውን በተመለከተ ለእርሱ ብሎ መጨነቅ በይበልጥ ስለሚያስከፋው እንዳትጨነቅለት ጠይቋታል። ከሌሎች ፍርዶች ጋር በአንድ አዳራሽ ውስጥ ስለሚኖር ውስጥ ለውስጥ ያሉትን ምሽጎች እንደማያውቃቸውና አዳራሹ የተጨናነቀ፤ አስከፊና ለጤና ሳጂ መሆን እንዳለበት፤ በጣውላ ላይ ጨርቅ አንጥፎ እንደሚተኛ፤ ሌላ ምንም ነገር እንደማይፈልግ፤ ሆን ብሎ ሳይሆን የወደፊት እጣው ስለማያስጨንቀው ራሱን ጥሎ እንደሚኖር ገልፃል ፃፈችላቸው። በተለይ መጀመሪያ ላይ እየሄደች ስትጠይቀው እንደማይደሰት፤ እንዲያውም ያለ አግባብ እንደሚበላጭባት አልደበቀችም። በመጨረሻ ላይ ግን በጣም ከመልመዱ የተነሳ ለጥቂት ቀናት እንኳን አሟት ሳትጠይቀው ከቀረች ይከፋዋል። ብዙውን ጊዜ የምትጠይቀው በእለተ ሰንበትና በበጣት ቀን ከእስር ቤቱ በር ላይ ወይም ለጥቂት ደቂቃዎች ካመጡት በጠባቂዎች ክፍል ውስጥ ሆና ነው። በአዘቦት ቀናት ግን ኮሚፕሊት ስፍራና ከእቃ መጋዘኖች በመገኘት ትጠይቀዋለች። በከተማው ውስጥ የሴት ልብስ ሰፊዎች ስለሌሉ የልብስ ሰፊት እንደምትሠራና ብዙ ደንበኞች እንዳፈራች፤ ከሰውም ጋር እንደተዋወቀች በመግለፅ ስለራሷ ኑሮ ገለፅላቸው። የእስር ቤቱ ሀሳፊዎችን አግባብታቸው ራሳትን ከብላገት ቀለል ያለ ስራ እንዲሰጠውና አንዳንድ ጥቅማጥቅሞች እንዲያገኝ ማድረጓን ግን አላወሳችላቸውም። በመጨረሻም ራሳትን ከብላገት ሁሉም ሰው ማግለል፤ በፍርዶች ዘንድም መጠላቱ፤ ለቀናት ያህል በዝምታ መዋጡና በጣም መገርግቱ ተሰማ። ውሎ አድርጎ በጣም መታመሙንና ፍርዶች በሚታከሙበት ሆስፒታል ውስጥ መግባቱን ሶንያ በመጨረሻው ደብዳቤዋ ላይ ገለፅች።

ለረጅም ጊዜ ታመመ። ቅስሙን የሰበሩት ግን የእስር ቤት ሕይወት ሰቆቃ፤ አድካሚው ስራ፤ አስቀያሚው ምግብ፤ ፀጉሩን መላጨቱ፤ ወይም ልብሱ መንተቡ አልነበሩም። ስቃዩና መከራው ሁሉ ለእርሱ ምንም አልነበረም! እንዲያውም በስራ መድከሙ የጥቂት ሰአት የሰላም እንቅልፍ ስለሚለግሰው ተደስቶበታል። የምግብህ ሁኔታ ለእርሱ ምን ነው? ዝንብ የሚዋኝበት ቀጭን የሳመን ሾርባ ምን ነው? የዩኒቨርሲቲ ተማሪ ሳለ ብዙውን ጊዜ የሚያገኘው ያን ዓይነት ምግብ ነበር። የለበሳቸው ልብሶች ሙቀት የሚሰጡና ለእርሱ አገልግሎት የሚመጡ ናቸው። የእስር ቤቱ ሰንሰለት እንኳን አልተሰማውም። የተላጨው ፀጉርና የተደረተው ኮቱ ያሳፍረው ይሆን? ከማን ፊት ይቀርብና ነው የሚያሳፍረው? ለንያን ሊያፍር? ለንያ እየተሸቆጠቆጠችለት እንዴት ያፍራታል?

ማፈር ግን እንዴት ይነሳው? ጨዋነት በጎደለው አቀራረቡ በተሰቃዩት በሶንያ ፊት እንኳን አፈረ። ያሳፈረው ግን የተላጨው ፀጉር ወይም እጅ እግሩን የተበተበው ሰንሰለቱ ሳይሆን ከብሩ ከፋኛ በመገዳቱና በመዋረዱ ነው። ራሱን እንደወንጀለኛ ቢቆጥር ኖሮ ምንኛ ደስተኛ በሆነ! እንዲያ ቢሆን ኖሮ ሀፍረቱንና ውርደቱን በቻለው ነበር። ግን በራሱ ላይ ቆራጥ አቋም ስለወሰደ ማንም ሊፈፅም የሚችለውን ስህተት ከመፈፀም በስተቀር ያለፈው ድርጊቱን አስቃቂነት ግትር ሀሊናው አልተቀበለውም። እጣ ፈንታው ሆነና አጉል ሞት መሞቱና ሳይወድ በግድ አንገቱን ደፍቶ መኖሩ አሳፈረው።

የዛሬው ኑሮው አላማ የለሽ፤ የወደፊቱ ሕይወቱ ደግሞ ራሱን በከንቱ መስዋዕት እያደረገ የሚገፋው መስሎ ታየው። ከስምንት አመት በኋላ እድሜው ሰላሳ ሁለት ሲሞላ አዲስ ሕይወት መጀመር ቢችልበት ምን የሕይወት አላማ ይኖረዋል? አየር ብቻ እየተነፈሱ መኖር? ቀደም ሲል እንኳን ለህገብ ለተስፋና ለራሕይ ሲል ሕይወቱን ለመስዋት ሺህ ጊዜ ተዘጋጅቷል። ለመኖር ሲባል መኖርን በቂ አድርጎ የቆጠረበት ጊዜ አልነበረም። ከሌላው የበለጠ መስራት የሚችል አድርጎ በወቅቱ ራሱን ያቀረበውም ጠንካራ ፍላጎት ስለነበረው ይሆናል።

ከፀፀት ብዛት ልቡ ተጨማሪና እንቅልፉን አጥቶ ሞትን የሚያስመኝ ስቃይ እጣ ፈንታው ቢሆንስ! እንዲህ አይነቱ ፀፀት ቢሰማው ምንኛ ደስ ባለው! ተሰቃይቶ ቢያዝ ኖሮ በእርግጥም ትክክለኛ ሕይወት መምራት ጀምሯል ማለት ነበር! እርሱ ግን በወንጀሉ አልተፀወተም።

ለእስር የዳረገውን ጅልነቱን እያሰበ እንደቀድሞው በራሱ መኖሪያ ቀረና ድርጊቱን በነፃነት ሆኖ ከእስር ቤት ሲያሰላስለው ባለፈው ቀውጢ ወቅት እንደገመተው ሳይሆን የድርጊቱን ጅልነት ካደ።

‘አለም ከተፈጠረ ጊዜ አንስቶ በአለም ላይ ሲኖኙ ከእነሱት አስተሳሰቦች በባሰ ሁኔታ እንዴት የእኔ ሀሳብ ጅል ተደርጎ ይቆጠራል? ነገሩን ሰፋ አድርጎ ከአገል አስተሳሰብ በፀዳ መልኩ በጥሞና ካዩት ሀሳቤ የሚያስገርም አይደለም። እናንተ ሁሉንም ነገር መጠየቅ የምትወዱ አልባሌ ፈላስፎች ለምንድነው ከግማሽ መንገድ የምትቆሙት?’ ብሎ አሰበ።

የእኔን ድርጊት በአስቃቂነት የፈረጁት ለምንድነው? ወንጀል ስለሆነ ነው? ወንጀል ምን ማለት ነው? ሀሊናዬ ንፁህ ነው። ሕግን ጥሼ ጥፋት መፈፀሜና ደም ማፍሰሴ አያጠራጥርም። እንግዲያም ለምትጠቀሙበት ሕግ ስትሉ ግደሉን! እንደዚያ ከሆነ ግን ስልጣን የጨበጡት ብዙዎቹ በነ አድራጊዎች ገና የስልጣን ኮርቻ ላይ ፈጢጥ ከማለታቸው መግደል ሊኖርባቸው ነው። እነርሱ ስለተሳካላቸው ትክክለኛ ነበሩ፤ እኔ ደግሞ ስላልተሳካልኝ እንዲህ አይነት እርምጃ የመውሰድ መብት ተነፈገኝ፤ እያለ ከራሴ ጋር ተወያየ።

ድርጊቱ አለመሳካቱና የእምነት ቃል መስጠቱ ብቻ ወንጀል እንደሆነ አድርጎ ቆጠረው።

በጊዜው ራሱን ባለመግደሉ ተቆጩ። ወደ ፖሊስ ጣቢያ ሄዶ የእምነት ቃል ከመስጠት ይልቅ ራሱን ወንዝ ውስጥ ለመጨመር ለምን አመነታ? የመኖር ፍላጎትን ተቋቁሞ እርምጃ መውሰድ ያስቸግራል ወይ? ሞትን ይፈራ የነበረው ስቪድሪጋሎቭ በድፍረት የሞት ፅሞን ጨልጦ የለም?

በእነዚህ ጥያቄዎች ዙሪያ ያለማቋረጥ አሰላለሰ። ራሱን ለመግደል ባለበ ጊዜ ራሱን ማታለሉ እንደነበረ ሊረዳ አልቻለም። ጭፍን ስሜት አድርጎበት ራሱን አለማጥፋቱ ለወደፊቱ ትንሳኤውና አዲስ አይነት ሕይወቱ ቅድመ ሁኔታ እንደነበር አልተገነዘበም።

በደቀማገቱና በርካሽነቱ የተነሳ ሊቋቋመው ያልቻለው ጫና አድርጎ ቆጠረው። መሰሉን እስረኞች ተመለከተና ሕይወትን በማፍቀራቸው ተገረመ። ለሕይወት ምን ያህል ከፍተኛ ግምት ይሰጡታል! ሰዎች ሕይወትን የሚያፈቅሩትና ከፍተኛ ግምት የሚሰጡት ከእስር ቤት ውጭ ይልቅ በእስር ቤት ነው ብሎ ገመተ። ለምሳሌ ያህል አንዳንድ ዘላኖች ስንቱን ስቃይ ተቋቁመውታል። በረሀውና ዱሩን ከምንም አይቆጥሩትም። ዘላኑ ከሰላት አመት በፊት የረገጠው ራት ብሎ የሚገኝ ምንጭ፤ ቀባቱን ለማግኘት እንደሚያድርበት ጉዞት ሁሉ በድጋሚ ለማየት የሚናፍቀው ምንጭ፤ በምንጩ ዙሪያ ስለው ለምላም ሳርና በጫካው ውስጥ የሚዘምሩት ወፎች ብዙ ትርጉም ይሰጡታል ወይ? የእስር ቤት ሕይወትን እየለመደው ሲሄድ ሊገልፃቸው የማይችላቸው ብዙ ምሳሌዎች ተደቀሰበት።

በርግጥ ግን፤ በእስር ቤትም ሆነ በአካባቢው የማያስተውላቸውና ሊያስተውል የማይፈልጋቸው ብዙ ነገሮች ነበሩ። አንገቱን ከመድፋት በስተቀር ቀና ብሎ ለማየት ፈቃደኛ አልነበረም። ይሁንና በመጨረሻ፤ ብዙ ነገሮች አስገረሙት፤ ከእነመኖራቸው የማያውቃቸውን ነገሮች ማስተዋል ጀመረ። በጣም ያስገረመው ግን በእርሱና በመሰሉቹ መካከል ያለው የማይጠብ ልዩነት ነበር። የሌላ አለም ሰዎች መስለው ታዩት። እርሱም በጥርጣሬና በጥላቻ፤ እነርሱም እንደዚያው ተመለከቱት። በመካከላቸው ለተፈጠረው ልዩነት አጠቃላይ ምክንያቱን ቢገነዘብም እነዚህ ምክንያቶች ስር የሰደዱ መሆናቸውን ከዚህ ቀደም አልተቀበለም። በትውልድ ፖላንዳዊ የሆኑ አንዳንድ የፖለቲካ እስረኞች ነበሩ። ተራውን እስረኛ እንደመሃይም ቆጥረው ይጠሉታል። ራስክልኒካቭ ግን ባይማሩም በብዙ ረገድ አስተዋይ ናቸው ብሎ ይገምታል። ተራውን እስረኛ የሚያጣጥሉ ሩስያውያንም እንደተሳሳቱ ይገነዘባል።

ሁሉም ጠላው፤ አገለለው። በመጨረሻም አይንህ ሳፈር ይሉት ገቡ። ምክንያቱን ግን አላወቀም። ከእርሱ ይበልጥ ጥፋተኛ የሆኑት ሳይቀሩ ሳቁበት፤ ተሳለቁበት።

‘አንተ የተማርክ ሰው ነህ! የተማረ ሰው መጥረቢያ ይዞ ግድያ ለመፈፀም አይሄድም’ እያሉ ወረፋት።

በአንድ የሁዳዴ ቀን ከሌሎች የክፍሉ እስረኞች ጋር ቤተክርስቲያን ለመሰለም ተራ ደረሰውና ሄዶ ፀሎት አደረሰ። ያምሆኖ ግን አንድ ቀን ግብግብ ፈጥረው ሊበሉት ተነሱ።

‘በእግዚአብሔር ስለማታምን መሞት ይኖርብሁ!’ እያሉ ጮሁበት።

ስለ እግዚአብሔር ወይም ስለህይወጥት አንስቶላቸው ጭራሽ ባያውቅም አማኝ አይደለም በሚል ሊገድሉት ፈለጉ። እርሱ ግን በዝምታ ተውጦ መልስ ሳይሰጣቸው ቀረ። አንዱ እስረኛ በንዴት ጦፎ ጉብ ሊልበት ነበር። ራስኮልኒኮቭ በርጋታና በዝምታ ጠበቀው፤ በፊቱ ላይ ምንም ለውጥ ሳያሳይና ዝንፍ ሳይል ተመለከተው። ወዲያውኑ ጠባቂ በመካከላቸው ባይገባ ኑሮ ደም ይፈስ ነበር።

ሌላው ግራ ያጋጣው ነጥብ በዚያ ያለው ሁሉ በሶንያ ላይ ያሳየው ትኩረት ነበር። ከእነርሱ ውለታ ለማግኘት አልሞከረችም፤ የሚያጋጥሟትም በአብዛኛው በስራ ላይ ሆነው፤ ወይም ደግሞ እርሱን ለመጠየቅ ስትመጣ አልፎ አልፎ ነው። እንዲያም ሆኖ ግን ሁሉም ያውቋታል፤ እርሱን ብላ እንደምትመጣና የትና እንዴት እንደምትኖር ያውቃሉ። ገንዘብ አትሰጣቸውም፤ ወይም የተለየ ነገር አታደርግላቸውም። አንድ ጊዜ ብቻ ለጥናት በዐል ምግብ ይዛላቸው መጥታለች። ቀስ በቀስ ግን በእነርሱና በሶንያ መካከል ግንኙነቱ ተጠናክረ። ለቤተሰቦቻቸው ደብዳቤ ሳይቀር እየፈፈች በፖሊታ ቤት ትልክላቸዋለች። እነርሱን ለመጠየቅ የሚመጡ ዘመዶቻቸው አድርጎ እየተባሉ እቃም ሆነ ገንዘብ የሚተውት ከሶንያ ዘንድ ነው። ሚስቶቻቸውና ቁባቶቻቸው ስለሚያውቋት እየሄዱ ይጠይቋታል። ራስኮልኒኮቭን ለመጠየቅ ወደስራ ቦታ ስትመጣ ወይም ደግሞ ለስራ በተንቀሳቀሱ ጊዜ ከተገናኙ እስረኞቹ ባርኔጣቸውን ከፍ አድርገው ምስጋና እየደረደሩ ለዚህች ድንገጥ ለምታክል ቤት ሰላምታ ያቀርቡላታል። የአፀፋ ሰላምታዋን ከፈገገታ ጋር ስትመልስ ሁሉም ይደሰታል። በአረማመዳ ሳይቀር ይደሰቱና ዞር ብለው እያዩ ያመሰግኗታል። እጥር ምጥን ማለቷን እያደነቀ ያሞክሷታል። ለምን እንደሚያመሰግኗት ግን አያውቁትም። ትንሽ ሲያማቸው እንኳን እርዳታ ለማግኘት ወደ እርሷ ይሄዳሉ።

በሁዳዴ የመጨረሻዎቹ ሳምንታትና በፋሲካ የመጀመሪያዎቹ ቀናት ራስኮልኒኮቭ በሆስፒታል ተኛ። ከሕመሙ እንዳገገመ ሲያተከሰውና ሲያቃዠው በነበረ ጊዜ የታየውን ሕልም አስታወቀ። በሕልሙ መሠረት ከእስያ ተነስቶ እውሮፓን ባዳረሰ ወረርሽኝ መላው አለም ይንኮታኮታል። ከጥቂቱ በስተቀር ሁሉም ለውድመት ይዳረጋሉ። በአዳዲስ አይነት ጀርሞች የሚለኩት ሁሉ ወዲያውኑ እብድና አመፀኛ ይሆናሉ። በወረርሽኙ የተጠቀሱትን ሰዎች ያህል እውነትን በመፈለግ ረገድ ብልህና ጠንካራ አድርገው ራሳቸውን የቆጠሩ ከዚህ ቀደም አልነበሩም። ውሳኔዎቻቸውን፣ የሳይንቲፊክ መደምደሚያዎቻቸውንና የሞራል አቋማቸውን የማይናወፁና የማይለወጡ አድርገው ይቆጥራሉ። መንደሩ፣ ከተማውና ሕዝቡ በወረርሽኙ ተለክፈው ተናወጡ። በስጋት ተዋጡ። እርስ በርስ ሳይግባቡ ቀሩ። እውነት ያለቸው በእርሱ ውስጥ ብቻ እንደሆነች አድርጎ እያንዳንዱ ስለሚቆጥር መሰሉን በተመለከተ ጊዜ ይከፋና ደረቱን ይደቃል፤ እጆቹን አጣጥፎ ያለቅሳል። ማንን እንደሚከታ ወይም ውሳኔ እንዴት እንደሚያስተላልፉ አያውቁም፤ ሰናዩንና እኩዩን በመለየት ረገድ አንድ አይነት

አቋም አይዘም። ማንን እንደሚወነጅሉ ወይም ከወንጀሉ ነፃ እንደሚያደርጉ አያውቁም። ውህ ቀጠነ ብሎ አንዱ ሌላውን ይገድላል። ጦር ሠራዊት ቢደራጅም ይህ ጦር ግስጋሴውን ሲጀምር ሳይታሰብ እርስ በርሱ ይፋላምና ይበታተናል። ወታደሩ በሳንጃና በጨቤ እየተሞሻለቀ ይጠፋፋል። የኮተማው ኗሪ ይሰበሰብና ማን እንደሰበሰበው ወይም ለምን እንደተሰበሰበ የሚያውቅ የለም፤ ሁሉም በስጋት ላይ ነው። ሁሉም የየራሱን ንድፈ ሀሳብ ስለሚያራምድና መፍትሔ ስለሚያቀርብ መስማማት እያቃቃቸው በዘልማድ የሚታወቁት ሙያዎች ቦታ ያጣሉ፤ ማረስ ይቀራል። በየቦታው ሰዎች ይከላከሉና ውሳኔ እያስተላለፉ ሳለመለያየት ይማማሉ። ወዲያውኑ ግን ከወሰኑት ውጪ መስራት ይጀምራሉ። እርስ በእርስ መወካጃጀል ይያያዙና እየተፋለሙ ያልቃሉ። የሰደድ እሳት ይነሳል፤ ረሀብ ይዛመታል፤ ምድራቱም ለውድመት ትዳረጋለች። ወረርሽኝ በየቤቱ ይሰፋፋል። አዲስ የሰው ዘርና ሕይወት ለመጀመር፤ ምድራቱን ለማደስና ለማፅዳት የተመረጡት ብቻ ከዚህ አደጋ ቢድኑም እነዚህን ሰዎች ያየ ወይም ድምፃቸውን የሰማ የለም።

ራስኮልኒኮቭ ይህ ትርጉም የለሽ ቅዠት በአሳዛኝና አስቃቂ ሁኔታ በአእምሮው እየተመላለሰ ለረጅም ጊዜ እንዳይቆይበት ሲጋ። የትንሳኤ በአል ከተከበረ ሁለተኛ ሳምንቱን ይዟል። ቀኑ ደማቅና ብሩህ ነው፤ በእስርቤቱ ውስጥ በየክፍሉ ያሉት የብረት መስኮቶች ተከፍተው ከሰራቸው ያሉ ወታደሮች ወደፊትና ወደኋላ በሰልፍ ይጓዛሉ። ሶንያ ወደ ሆስፒታል ሄዳ የጠየቀችው ለሁለት ጊዜ ብቻ ነው፤ ለመጠየቅ ልዩ ፈቃድ በማስፈለጉ ተቸገረች። ይሁንና፤ ሊመሻሽ ሲል ወደ ሆስፒታሉ ትጥር ግቢ እየሄደች ራስኮልኒኮቭ የተኛበትን ክፍል መስኮት ለደቂቃ ያህል ከርቀት ትመለከታለች። ታዲያ ከሕመሙ ቀስ በቀስ እያገገመ ራስኮልኒኮቭ አንድ ቀን ምሽት ላይ ከእንቅልፉ እንደነቃ ወደ መስኮቱ እየሄደ ሲንሸራሸር ሶንያን ከሆስፒታሉ በር ላይ ሆና በርቀት ተመለከታት። የሆነ ነገር የምትጠብቅ መስጠ ቆማለች። የሆነ ነገር ልቡን የወጋው መሰለውና ወዲያውኑ ፊቱን ከመስኮቱ መለሰ። በማግስቱ ሶንያ ሳትመጣ ቀረች፤ በሚቀጥለውም ቀን እንዳሁ። በጉኑት ይጠብቃት እንደነበር አስተዋለ። በመጨረሻም ከሆስፒታል ወጥቶ ወደ እስር ቤት ሲመለስ ሶንያ መታመሟንና ከቤት መውጣት አለመቻሏን እስረኞች ነገሩት።

በጣም ስለተጨነቀ ሰው ሳክባት። ወዲያውኑም ሕመሟ ለአደጋ እንደማይሰጣት ሰማ። ሶንያ የራስኮልኒኮቭን መጨነቅና መጠበብ ተገንዝቦ እንደተሻላትና በቅርቡ ወደሰራ ቦታው መጥታ ልትጠይቀው ተስፋ እንዳላት የሚገልፅ በእርሳስ የተፃፈ ማስታወሻ ላከችለት። ማስታወሻውን እንዳነበበ የልቡ ትርታ ጨመረ።

ዕለቱ ሞቃትና ብሩህ ስለነበረ ከወንዝ ዳርቻ ወዳለውና ሽኩሳ ወደሚመረትበት ቤት ሄዶ ለመስራት ከጧቱ አስራ ሁለት ሰአት ዝውን ጀመረ። አብረውት የተሰማሩት ሶስት እስረኞች ብቻ ነበሩ። አንዱ እስረኛ በጠባቂ ታጅቦ አንዳንድ መሣሪያዎችን ለማምጣት ወደ ምድር ቤት ሲሄድ ሌላው እንጨት እየፈለጠ ወደምድጃው ይከታል። ራስኮልኒኮቭ ከማምረቻው ቤት ወጥቶ ወደወንዙ ዳርቻ አቀና። ለማምረቻ ከሚውለው እንጨት ላይ ተቀምጦ ሰው ዝር የማይልበትን ወንዝ መመልከት ጀመረ። ጨፈውን አሻግሮ ሲያይ የተንጣለለ መሬት ከፊቱ ተደቀነበት። ወንዙ ሲፈስ የሚሰጠው የለሰለሰ ድምፅ በጆሮው ተንቆረቆረ። የፀሀይ ብርሀን በተሳበሰበው ጨፈ ላይ ከርቀት ሲታዩ ነጠብጣብ የሚመስሉትን

የዘላን ድንኳኖች ተመለከተ። በዚያ ስፍራ ሃገት ስፍረል፤ እርሱ ከሚያውቃቸው የተለዩ ሰዎች ይኖራሉ፤ የአብርሃምና የተከታዮቹ ዘመን ያሳበቃ ይመስል ጊዜ ራሱ ባለበት ተገትሮ ወደፊት መሄዱን ያቆመበት ስፍራ ይመስላል። ራስኮልኒኮቭ ከፊት ለፊቱ ካለውና ከተንጣለለው መስክ ላይ አይኑን ሳይነቅል ተቀምጧል። ሀሳቡ ወደቀን ሕልምና ራእይ ቢሸጋገርም የብቸኝነት ስሜት ተጠናውቶት ረበሸው።

ሳያሰበው ሰንያ ድምጿን አጥፍታ መጥታ ኖሮ ከአጠገቡ ተቀምጧለች። በጣም ማለዳ ስለነበር ቀሩ ይጋረፋል። የነተበ ኮፒንና አረንጓዴ ነጠላዋን ደርባለች። ከሕመሟ ሙሉ በሙሉ እንዳገነመች ፊቷ ያስታውቃል - ምጥጥ ያለና የገረጣ ፊት። ደስታና ደግነት የተመላበት ፈገግታ አሳየችው፤ እንደተለመደው ግን ሀፍረት በተላበሰ ሁኔታ እጇን ዘረጋችለት።

ሁልጊዜም ቢሆን እጇን የምትዘረጋለት ከሀፍረት ጋር ነው፤ አንዳንዴማ ያመናጭቀኛል የሚል ፍርሀት ያደረባት ይመስል አትዘረጋለትም። ሁልጊዜም ቢሆን ከእርሷ ጋር ሲገናኝ የሚከፋው ይመስል እጇን በቸልታ ይሰጣታል። አልፎ አልፎ ሁኔታው ያስፈራትና በጣም ተቀይማው ትሂዳለች። አሁን ግን እጃቸው አልተላቀቀም። ፈጥኖ ካያት በኋላ ምንም ሳይናገር አይኑን መሬት ላይ ተከለ። በጊዜው ጠባቂው ባለመኖሩ ብቻቸውን ነበሩና ያያቸውም የለ።

እንዴት እንደሆነ ባያውቀውም የሆነ ነገር ነዘረውና እጇን እግሯ ላይ አሳረፈው። ጉልበቷን ይዞ አለቀበ። በመጀመሪያ ላይ በጣም በመፍራቷ ፊቷ ተለወጠ። ዘላ በመቆም የሰራ አካላት እየተንቀጠቀጠ ተመለከተችው። ወዲያውኑ ግን ሁሉንም ነገር ተረዳች። ከደስታ ብዛት አይኗ አበራ፤ ያለአንዳች ጥርጣሬ እጅግ እንደሚያፈቅራት ተገነዘበች፤ በመጨረሻም ለረጅም ጊዜ ስትመኘው የነበረው ቅፅበት እውን ሆነ።

ለመነጋገር ፈልገው አልቻሉም፤ አይናቸው እንባ አዘለ። ሁለቱም ቀጭንና ከሲታ ቢሆኑም በዚያ በሕመምተኛ ፊት ላይ የአዲስ ተስፋ ንሐ፤ የአዲስ ሕይወት ትንሳኤ እያበራ ነበር። ፍቅር አበበና ወደሕይወት አመጣቸው፤ የአንዱ ልብ ለሌላው ልብ የሕይወት ምንጭ ሆነ።

ሁሉንም በትእግስት ለመጠበቅ ወሰኑ። ሌላ ሰባት አመት መጠበቅ ነበረባቸው፤ እስከዚያው ድረስ ግን የቱን ያህል ስቃይና ደስታ ቢፈራረቅበትም፤ ወደሕይወት መመለሱ በሰራ አካላቱ ሲሰራጭ ተሰማው። የእርሷ መኖር ለእርሱ ሕይወት ሆነ።

በዚያኑ እለት ምሽት የእስር ቤቱ በር ሲዘጋ ራስኮልኒኮቭ ከአልጋው ላይ ተጋደሞ ስለሰንያ አሰበ። ጠላቱ የነበሩት እስረኞች በተለየ ሁኔታ የሚመለከቱት መሰለው። እነርሱን እስከምነጋገር ድረስ፤ ሲያነጋግራቸው በወዳጅነት መልስ ሰጡት። ከእንግዲህ ሁሉም ነገር መቀየሩም አይደል?

እንደገናም ስለ እርሷ አሰበ። ያለማሰለስ እንዴት እንዳሰቃያትና ልቧን እንዳቆሰለው አስታወሰ። የጣውን ምጥጥ ያለ ፊቷን ቢያስታውስም አልተጨነቀም። ከእንግዲህ ወዲህ ስቃይዋን በፍቅር እንደሚገዛው ተገንዝቧልና ነው።

ያለፈው ስቃይ በአሁኑ ጊዜ ምን ትርጉም ይኖረዋል? ሁሉም ነገር፤ የፊፀመው ወንጀልና የተወሰነበት ቅጣት ሳይቀር የማያውቀው እንግዳ ነገር መስሎ ታየው። ይሁንና፤

ያለማቋረጥ ለረጅም ጊዜ ለማሰብ፣ ወይም በተወሰነ ነገር ላይ ለማተኮር በዚያን ምሽት አልቻልም። ከዚህም በተጨማሪ ረጋ ብሎ ችግሮቹን በሚፈታበት ደረጃ ላይ ሳይሆን ስሜቱ ብቻ ነበር የናኘው። ሕይወት የለውጥ ሂደትን ተከትላ የተለየ ነገር በአእምሮው ውስጥ በሕሊናው ነበረች።

ከትራሱ ስር የተቀመጠውን የአዲስ ኪዳን መፅሐፍ ሳያሰበው አነሳው። መፅሐፉ የእርሷ ነው፤ ስለአላዛር ትንሳኤ ያነበበችለት ከዚያው መፅሐፍ ነበር። የእስር ቤት ሕይወቱን እንደጀመረ ህይማኖቷን እየሰበከችለትና ከመፅሐፍ ቅዱስ እያወራችለት ተፅእኖ እንዳታሳድርበት ስጋት ነበረው። የሚገርመው ግን ስለዚህ ጉዳይ አውስታለችም ሆነ የአዲስ ኪዳን መፅሐፉን እንዲያነብ ጠይቃው አታውቅም። ይሁን እንጂ ከመታመሙ በፊት እንድታመጣለት የጠየቃት እርሱ ራሱ ነበር።

መፅሐፉን አሁንም ቢሆን ገልጦ ባያነበውም፤ ‘የእርሷ ፅናት፣ ቢያንስ ስሜቷና ፍላጎቷ የእኔም ሊሆን ይችላል ወይ?’ የሚል ሀሳብ በአእምሮው ተመላለሰ።

በዚያን እለት እርሷም ቢሆን ተረብሻ ከዋለች በኋላ ምሽት ላይ እንደገና ታመመች። ይሁንና፣ ከልክ በላይ ተደሰተች። የቀራት ሰባት አመት ብቻ ነው! በተወሰነ ወቅት ላይ ደስታቸውን ማጣጣም እንደሚጀምሩ በመተማመን ይሄን ሰባት አመት እንደሰባት ቀን ለመቁጠር ተዘጋጁ። አዲሱ ሕይወት በከንቱ እንዳልተሰጠውና ወደፊት ታላቅ የጀግንነት ስራ በመፈፀም መስዋእትነት መክፈል እንደሚኖርበት እንኳን አልተገነዘበም።

ይህ ግን የአዲስ ታሪክ ጅማሬ፣ ሰው በድጋሚ የሚወለድበት ታሪክ፣ ቀስ በቀስ የሚጠናከርበት ታሪክ፣ ከአንዱ አለም ወደ ሌላው አለም የሚሸጋገርበት ታሪክ፣ ከአዲስና እስካሁን ድረስ ከማይታወቅ እውነታ ጋር የሚተዋወቅበት ታሪክ ነው። አዲስ ታሪክ ሊቃኘው ይችል ይሆናል - የአሁኑ ታሪካችን ግን አበቃ።

የፊዮደር ደስቶየቭስኪ አጭር የህይወት ታሪክ

የአንድ የጦር ሠራዊት ደክተር የነበረ ሰው ሁለተኛ ልጅ የሆነው ደስቶየቭስኪ በሞስኮ ከተማ ተወለደ። ትምህርቱን በቤቱና በግል ትምህርት ቤት የተከታተለ ሲሆን እናቱ በ1837 ዓ.ም ከሞተች ከትንሽ ጊዜ በኋላ ወደ ቅድስት ፒተርስበርግ ከተማ ተላከ። እዚያም በከተማው በሚገኝ ኮሌጅ ገብቶ በወታደራዊ ምህንድስና ተመረቀ። አባቱ ደግሞ ወደአንጎሎ በመፍሰሱ ምክንያት በተፈጠረ የሽግነት በሽታ በ1839 ዓ.ም ሞተ። በሌላ በኩል ደግሞ ጢሰኞች እንደገደሉት በስፋት ይወራ ነበር።

ደራሲ፣ ጋዜጠኛና የአጫጭር ተረቶች ፀሀፊ የሆነው ፊዮደር ደስቶየቭስኪ (1821-1881 ዓ.ም) ወደሰው ልጅ ነፍስ ጠልቆ የመግባት ሀይል ባለውና በስነልቦናዊ አቀራረብ በተዋበው የአፃፃፍ ስልቱ በ20ኛው ምእተ ዓመት የረዥም ልቦለድ አፃፃፍ ላይ ግልፅ ተፅእኖ ያሳደረ ብዕረኛ ነው።

በወታደራዊ ምህንድስና የሰለጠነው ደስቶየቭስኪ በ1844 ዓ.ም ወትድርናውን ትቶ እየፃፈ መኖር ጀመረ። በ1846 ዓ.ም የበኩር ስራው የሆነው “Poor Folk”፣ ቀጥሎ የሚጥል በሽታ ስለተጠናወተውና መጨረሻ ላይ ስልጣኑን ስለተማው ሰው የሚያወሳው “The Double” የተሰኙት መፃሕፍቱ ለህትመት በቅተዋል።

ደስቶየቭስኪ ተምኔታዊ ሶሻሊዝም አራማጅ ወደ ሆነ ቡድን በ1846 ዓ.ም ተቀላቀለ። በ1849 ዓ.ም ታስሮ ሞት ከተፈረደበት በኋላ የሞት ፍርድ ተሸርለት በከባድ የጉልበት ስራ እንዲቀጣ ስለተወሰነ ወደሳይቤሪያ ተጓዘ። ለአራት ዓመት ያህል በከባድ ስራ ተሰማርቶ ከቆየ በኋላ ከሚፖላቲንላክ በተባለ ቦታ በወታደርነት ተጨማሪ አራት ዓመት አገለገለ።

ደስቶየቭስኪ ሀይማኖታዊ ተልእኮ የሚያራምድ ፀሐፊ ሆኖ በ1854 ዓ.ም ወደ ፒተርስበርግ ከተመለሰ በኋላ በሳይቤርያ ካሳለፈው የግዞት ኑሮ የመነጨ ሶስት መሀበፍትን ማለትም ስለ አስር ቤት ኑሮ የሚያትተውን ልቦለድ “The House of the Dead”፣ በጨቋኙ ስርዓት ተማሮ ተምኔታዊ ሶሻሊዝም በማቀናቀን እምነቱን የገለፀበትን “The Insulted and Injured”፣ ከዚያም ስለ ምእራብ አውሮፓ ጉዞው ትዝብቱን ያሰፈረበትን “Winter Notes on Summer Impression” በ1860 ዓ.ም ፅፏል።

በ1857 ዓ.ም ማርያ ኢሳየቭ የተባለች ባሏ የሞተባት የ29 ዓመት ሴት አገባ። ከሁለት ዓመት በኋላ የውትድርና ስራውን የለቀቀው ደስቶየቭስኪ መጨረሻ ላይ የፖላንድን አመፅ እስመልክቶ ባወጣው ፅሁፍ ምክንያት በታገደው “Time” በተባለ ወርሀዊ መፅሔት ከ1861-1863 ዓ.ም በእዘጋጅነት ሠርቷል።

በ1864 እና በ1865 ዓ.ም በሚስቱና ወንድሙ ሞት ምክንያት ከአቅሙ በላይ የሆነ አራጣ በመውሰድ ለከባድ ችግር የተዳረገ ሲሆን በዚህ ላይ የቀማርተኝነት ልምድ ኑሮውን ይበልጥ አበላሽቶበታል። በ1866ዎቹ በአገሪቱ ከተከሰተው ነውጥ በመነሳት በውጭ ሰው ስነ ልቦናዊ ጥናት ላይ ተመስርቶ የተዘጋጀው “Notes from the Underground” ደስቶየቭስኪ ላዳበረው ውበት የተሳበሰ የአፃፃፍ ስልት ወሳኝ ሚና ተጫውቷል። ይህ ረዥም ልቦለድ አእምሮው የተቃወሰ ሰው በሚያደርገው ኑዛዜ ጀምሮ በመንፈስ እንደገና በመወለድ ተስፋው ሲያቆጠቁጥ ይታይበታል። ወንጀልና ቅጣት በ1866 ዓ.ም፣ ልዑል ሚሽኪንን ክርስቶስ አስመስሎ ያቀረበበት “The Idiot” በ1868 ዓ.ም፣ የ “ኒሒልዝምን” የፍልስፍና ጓዳ የዳስሰበት “The Possessed” በ1871 ዓ.ም ታትመውለታል።

ደስቶየቭስኪ ስኒትኪን የምትባል የ22 ዓመት ወጣት ፀሀፊውን በ1867 ዓ.ም አገባ። ከፊተኛው ባለቤቷ ጋር የነበራትን ችግር ያውቅ ስለነበር እንደተጋቡ ሁሉንም ለማስረጋት ይዟት ወደ ውጭ ተጓዘ። በ1871 ዓ.ም ከውጭ ቆይታቸው እንደተመለሱ “The Brothers Karamazov” በሚል ርእስ ያዘጋጀው መጽሐፍ በ1879-80 ዓ.ም ታትሞ እንደወጣ ራሲያ ካፈራቻቸው ታላላቅ ፀሐፊዎች አንዱ ሆኖ ለመታወቅ በቃ።

እድሜ ልኩን በሚጥል በሽታ ሲሰቃይ የኖረው ደስቶየቭስኪ የካቲት 9 ቀን 1881 ዓ.ም የህይወት ሩጫውን ጨረሰ። በቅድስት ፒተርስበርግ ከተማ አርፎ እውቅ በሆነው በአሌክሳንደር ኔቭስኪ ገዳም ተቀበረ።